

ANSER

Skånes Ornitologiska Förening
nr 3 2024

- Mustaschmesen
- Vindriktigt • Kadaverdisciplin
- Tärnslakt • Krigsoffer • Inflyttare

ANSER årgång 63

ANSER är Skånes Ornitologiska Förenings tidskrift, som kommer ut fyra gånger om året – i mars, juni, september och december. Datum för manusstopp är 15 januari, 15 april, 15 juli och 15 oktober. Upplaga: 1 800 ex.

Tryck: Exakta Print AB, Malmö 2024.

ANSER trycks på FSC-certifierat papper.

ISSN: 0347-9595

Skånes Ornitologiska Förening (SkOF) är en regionalförening av BirdLife Sverige.

Avgiften för medlemskap är 270 kronor/år (100 kr för ungdomar t.o.m. året man fyller 25).

Familjemedlemskap kostar 30 kr/år.

Du blir medlem genom att fylla i blanketten på <https://skof.se/bli-medlem/>.

Som medlem stöder du fågelskydd och fågelforskning i Skåne, får du tidskriften ANSER och kan ta del av föreningens aktiviteter, föredrag, bildvisningar m.m. Du får också rabatt på övernattningsplatser på Falsterbo Fågelstation.

Skånes Ornitologiska Förening

Falsterbo Fyr, Fyrvägen 35, 239 40 Falsterbo

Medlemsfrågor och adressändringar:
medlem@birdlife.se

Övriga föreningsfrågor:
skofmail@gmail.com – 0736 254 256

Organisationsnummer: 845000-8399

Redaktionen för ANSER

P-G Bentz
(teknisk redaktör)

Kenneth Bengtsson
(redaktör)

Mikael Arinder

Arne Ohlsson

Richard Ottvall

*Ulin Bengtsson
2024*

Skydd av fågelrika skogsmiljöer

Nästan halva Skånes yta täcks av skog. Mest skog finns nordost om linjen Bjärehalvön-Österlen, men ädellövskogarna på slätten är viktiga refugier i jordbrukslandskapet. Jämfört med för hundra år sedan finns det mer och tätare skog. Dåtidens skogsbeklädda betesmarker och skogsbeten har i stort sett försvunnit. Och granen som knappt fanns här då har till stora delar tagit över och förtätat och förmodat skogslandskapet.

Detta har liksom i jordbrukslandskapet medfört stora förändringar för fågelfaunan. Många arter har försvunnit och andra har tillkommit eller ökat. "Generalister", som talgoxe, bofink, svarthätta, taltrast, rödhake m.fl. som har lägre krav på skogarna och där den konventionellt brukade skogen är en tillräckligt bra livsmiljö, har ökat. De arter som kräver mer av skogens kvalitet, som är mer av specialister, ger en annan bild. Duvhök, tjäder, spillkråka och talltita går sämre. Det skulle kunna kopplas till tätare skogar och minskande arealer äldre skog och sumpig skog som ofta kan vara gynnsam för dessa arter. Entitans och mindre hackspettens tidigare ökning har förbytts till nedgångar de senaste tio åren.

SkOFs skogskommitté arbetar med fågelskydd i skog. Vi bestämde tidigt att arbeta för att bevara den alltmer tynande tjäderstammen i Skåne. Den hänger på en väldigt tunn tråd. Tjädern är en parapyart och dess livsmiljöer är viktiga för en rad andra arter. Den är livskraftig i Norrland, men ganska svag i Götaland. Dess livsmiljöer är hotade av kalavverkningar, markberedning och efterföljande granplantering, men också av t.ex. torvbrytning.

Vi använder en livsmiljömodell för tjäder som BirdLife Sverige tagit fram. Den visar på Skånes karta var tjäderlämpliga miljöer som t.ex. tallskogar, sumpskogar, kantzoner mot mossar, blåbärsris m.m. finns kvar. Dessa miljöer är i det moderna skogslandskapet bristvaror.

Eftersom tjädern och dess livsmiljöer är skyddade av Artskyddsförordningen försöker vi hålla reda på avverkningar i dessa områden. Vi besöker områdena och skriver till Skogsstyrelsen med påpekanden om de krav på anpassning av skogsbruket som Artskyddet ställer. I ganska stora delar har vi fått Skogsstyrelsen med på våra förslag. De har t.o.m. i vissa fall börjat handlägga artskyddsärenden utan att vi initierat det. Detta var nog nästan otänkbart för några år sedan. Dock är ju artskyddet markägarens och Skogsstyrelsens ansvar enligt lag. Arbetet har resulterat i att ett ganska stort antal avverkningsanmälningar har dragits tillbaka eller modifierats med bättre hänsyn. På detta sätt har vi hittills räddat ca 60 ha tjäderlivsmiljöer i norra Skåne.

Vi engagerar oss också en del i fågelskydd i löv- och ädellövskog. Bokskogbruket har ganska stora likheter med granskogsbruket med biologiskt ensartade miljöer som följd. I lövskogar hoppas vi kunna använda mindre hackspett som parapyart och tillsammans med BirdLife Sverige och Lunds universitet pågår arbete för att ta fram en användbar livsmiljömodell med kartbilder.

Vi har under de här åren utvecklat ett bra samarbete med Skogsstyrelsen Skåne, och BirdLife Sveriges stöd är ovärderligt. Vi har också samverkan med Länsstyrelsen och med ett antal skogsägare som Sveaskog, Lunds stift, Skånska landskap och LRF-skog. Tillsammans med Skogsstyrelsen, markägare och med stöd av Nordiska Ministerrådet försöker vi få igång ett projekt som syftar till att i ett större landskap bedriva skogsbruk så att tjädernas krav och artskyddet tillgodoses redan på planeringsstadiet.

Är du intresserad att delta i vårt arbete, hör gärna av dig!

Per Muhr – Sammankallande i Skogskommittén – paemuhr@gmail.com
John Kvarnäck – Skogskommittén & vice ordförande i SkOF – jkvarn@gmail.com

Innehåll

Mustaschmesen

Högtflygande och social

Arne Ohlsson

3

Första resan till Falsterbo

Det var en gång ...

Arne Gunnarsson gnm Mikael Kristersson

8

Kadaverdisciplin

Blick för de döda

Ulrik Alm

13

Rovfågelskåda på rätt plats

Vindriktigt

Mikael Arinder

16

Ormvråk eller fjällvråk?

Att skilja dem åt

Mikael Arinder

20

DESSUTOM

Läsvärt

24

Sevärt

28

Notiser

30

Mini-Anser

42

Fågelkonstnären

44

Program

50

Referat

54

Omröstning

58

Vardag

59

Örnblick

60

Personligt

62

Styrligt

63

Detaljerade innehållsförteckningar
för tidigare årgångar av *Anser* finns på
<https://skof.se/bli-medlem/anser/>

Omslagets framsida: Skäggmes. Foto: Mikael Arinder.
Akvareller (Skata & kungsfiskare): Måns Bergendal.
Omslagets baksida: Lunnefågel. Foto: Helen von Holten.

I *Anser* 2024:2 visades delar av stjärtfjädrarna på en ung duvhöckshona.

Extrem närbild: Vem tillhör dessa fjädrar?

Svaret får du i nästa nummer av *Anser*.

Överraskande uppdykande till och från vassens djup

Med plötsliga populationsökningar och högflyktsuppvisning, svårbestämt släktskap och ofta leverne i skymundan fascinerar vi av skäggmesen.

Arne Ohlsson

Fälthandböckerna presenterar tio arter mesar inom Sverige. Och därtill ytterligare två inom Europa: azurmesen i öster och balkanmesen i sydost. Men alla mesar är inte mesar, bortsett från namngivningen. Skäggmesen är påtagligt annorlunda, men var hör den hemma taxonomiskt? Det har inte varit helt lätt att avgöra. Den har omplacerats mer än en gång. Från att från början ha placerats bland mesarna fördes den sen över till de asiatiska papegojnäbbarna. Genetiska studier har dock tagit den därifrån och den förefaller, smått överraskande, ha släktskap med lärkor, men ganska avlägset. Den är ensam i familjen Panuridae som *Panurus biarmicus*. (Pungmes och stjärtmes är inte heller "riktiga" mesar, de som vi länge känt som *Parus*-arter. Men namnändringar är många och frekventa, och nu är bara talgoxen en *Parus*-art). Under alla omständigheter ger skäggmesen ett ganska egenartat intryck när man möter den, att den har en "art-egen stil" som alltid bidrar till att göra skäggmesmöten verkligt minnesvärda.

Skäggmesen har blivit en del av vår fågel-fauna i "modern tid". Den beskrevs av Carl von Linné 1758 som en mes (*Parus*-art), men det skulle dröja mer än 200 år efter Linnés tid innan den kom till oss, närmare bestämt med förstafynd 1965 vid Hammarsjön. Sen skedde en snabb beståndsökning och Tåkern har blivit huvudområdet från 1970. Hösten 1975 beräknades beståndet i sjön uppgå till runt 20 000 individer! Naturligt nog blev sjön navet för vidare spridning i södra och mellersta Sverige. Tåkern, denna fina sjö i det bördiga Östergötland har vida vassbälten som passar skäggmesarna utmärkt. Man må för övrigt tycka att en sådan innehållsrik sjö, kanske av internationell betydelse för flera arter, borde vara nationalpark.

Skäggmesens utbredningsområde är vidsträckt. Här i Europa är det i högsta grad fragmenterat, och utgörs av mindre områden lite varstans ända till ett litet be-

Skäggmeshane i april.
Foto: Bengt Grandin.

Skäggmesen är mycket social. Foto: John Larsen.

stånd på Irland i väster. Där den finns vet man att vassen växer – ingen annan biotop duger. Blickar vi österut på utbredningskartorna finner vi plötsligt ett stort, sammanhängande område för skäggmesen: från norr om Svarta havet genom de flesta gamla Sovjetrepubliker till nordöstra Kina. Den lever alltså i flera asiatiska länder där kunskap om fågelfaunan och populationer inte är den bästa. Det är nog större ornitologisk kunskap i europeiska länder som gör att kartan över världsutbredningen ser ut som den gör. Totalt sett betraktas arten som livskraftig.

Vad kan då ha orsakat den enastående expansionen västerut i Europa med etablering av tusentals skäggmesar på nya platser? I *Skånes fåglar i dag och i gången tid* (SkOF, Bokförlaget Signum, 1996) kan vi läsa om en intressant men människoskapad åtgärd i Nederländerna som upp-

rinnelse till att de även nådde Sverige. Men kan det räcka som förklaring? Det torde ha varit mer än en faktor. Naturens skeenden är sällan enkla. Hur som helst, i boken skriver Peter Öhrström om det individuella uppträdandet plötsligt i mitten på 1960-talet: "Orsaken antas bero på den dramatiska populationsökning som invallningen av Ijsselmeerpolderarna i Holland förde med sig i början av 1960-talet. Så sent som 1962 uppskattades den holländska populationen till högst 250 par. 1965 hade den ökat till minst 20 000 par! Denna populationsökning ledde höstarna 1964 och 1965 till massiv utvandring ..."

Det kunde vi, som sagt, glädja oss åt också i Sverige. Det är som om det blir "fullt" i ett vassområde och så bär det i väg i socialt flockbeteende till ett annat område som är lämpligt. De flyger till att börja med uppåt för samling i en märklig uppvisning innan

Den karakteristiska högflykten. Foto: Mattias Ullman.

de tar sikte på ett nytt område, ofta i september. "Högflykt" är ordet. Sporadiska rörelser av många individer kallas irruption.

Man må nog kunna säga att skäggesarnas ankomst och storskaliga etablering rentav hade historiska dimensioner. Och man kan gott glädja sig åt att här har vi en ökande fågel som befinner sig långt från konflikt med människor såsom stor-skarv och gäss gör.

De stundtals kolossala ökningarna inom ett område beror inte bara på behovet av att finna nya områden. Källan är också reproduktivitetens ymnighetshorn. Tre eller fyra kullar är inom normalitetens yttre gränser en gynnsam sommar. Boet byggs lågt, ofta inom den nedersta halvmeteren. Död vegetation används och boet fodras med mjukare material. Fyra till åtta ägg är vanligast och liksom för andra fåglar av den här storleken är ungarna flygga efter cirka

två veckor. De som är födda i första kullen kan ibland hinna häcka första sommaren. Men snart famnar hösten sitt grepp om markerna. De allt längre skuggorna framför i tysthet sina allvarsamma förebud om vinterns allt annat än givmilda dagar. Då sker rentav fysiologiska förändringar av skäggesarnas tarmsystem så att den ensidiga frödieten kan ta dem genom vintern. Sommarens proteindiet av småkryp från vegetation och ibland från vattenytan tonar bort och blir endast en hoppfull längtan.

Att skäggesar drabbas så hårt av bi-stra vintrar har fått brittiska fågelvänner att fundera på om det går att hjälpa dem när kyla och nordanvindar tar landskapet i sitt farliga grepp. Nej, fågelbordsgäster lär de aldrig bli. De är helt och fullt koncentrerade på förtäring av vassfrön. Men dessa är hårda och torra och pyttesmå stenar behövs i krävan för att bryta ner fröna.

Stränga vintrar tär på beståndet. Foto: Christian Nilsson.

Skäggesens unge som tidigt har akrobatiska färdigheter. Foto: John Larsen.

Försök har gjorts genom att på fågelbord ute i vassen servera *pebbles*, stenfragment för matsmältningens skull. En mer annorlunda "vinterutfodring" kan man knappast tänka sig. Men det är ju av omsorg om den brittiska populationen som bara brukar uppgå till några hundra individer.

I Skåne brukar vi ha något hundratal par varför klassificeringen blir "Nära hotad". Den gynnas dock av tendensen med mildare vintrar, stannfågel som den är. Den är som sagt sårbar när vintern är bister och beståndet minskar drastiskt efter ihållande köldperioder. Så gick det när skäggmесarna plågades av vintrarna 2009/2010 och 2010/2011. Inventeringar under flera årtionden kan följaktligen registrera både tydliga minus och plus.

Skäggmесen är inte bara en av vassrikets mest spännande invånare. Evolutionen ser ut att ha anpassat den till fulla när den klänger på stråna med färdigheter som en akrobat skulle vara stolt över. Samtidigt är den inte helt lätt att se. Ofta drar sig skäggmесarna ner bland stråna som växer tätt och så ofta rör sig i vinden. En lokal som ger inblick i vassens värld är Löddesnäs med spången från parkeringsplatsen till kanten av Öresund. Skäggmесarna känner sig tillpass där, och som välbekant är, liksom en annan nykomling: den vitstjärniga underarten av blåhake. Stilla väntan i gömslet i Krankesjöns vass kan också ge god utdelning. Där häckade den första gången 1988.

Ping, ping, ping är lätet att lyssna efter när skäggmесarna föredrar att inte visa sig. Det är distinkt och sticker ut en aning när dagen är stilla. Det hörs under större delen av året.

Artens hela namn är missvisande. Den har inget skägg trots skäggmес, *skægmeise*, *bearded tit* eller *bearded reedling*, *Bartmeise* ... Men präktig, distinkt "mustasch" ger hannarnas ansikte karaktär och intryck av pondus, tillsammans med den inten-

Skäggmес? Tja, snarare "mustaschmes".
Foto: Göran Lenz.

siva blicken. Ju mer framträdande "mustaschen" i djupsvart är, desto mer attraheras honan. Detta är skönhetens evolution som vi för övrigt tar upp i texten om mandarinanden, på annan plats i detta nummer av *Anser*.

Fjäderdräktens nyanser i främst kanelbrunt, beige, milt blågrått, vitt och mer svart än på "mustaschen" är väl avstämda. Stjärten är "rejäl", ibland är den utbredd. Ungfåglarna har en gul färg som påminner mycket om spannmålsskördens halm belyst av sensomrig och höstlig sol.

Arne Ohlsson
arneohlsson51@gmail.com

Första resan till Falsterbo

– En berättelse från 1950-talet

Arne Gunnarsson, en pionjär inom den moderna ringmärkningen i Sverige, har i Kinna Naturskyddsförenings minnesskrift från 1975 beskrivit sin första resa till Falsterbo.

Mikael Kristersson, som fick nära kontakt med Arne under Falsterboåren, har läst originaltexten och återger den här i en något reviderad form.

I början av vår ornitologiska barndom samlades vi ett gäng verkligt troende fågel-skådare, vi genomkorsade den närmaste bygden för att lära känna för oss nya och intressanta fågelarter samt fördjupa våra kunskaper i dessa fåglars liv. Vid den tiden var vi liksom folk i allmänhet mer eller mindre fattiga, bilismen hade inte trängt in i våra led, vi fick i allmänhet förflytta oss till fots eller med cykel.

Nu var det så lyckligt lottat för oss att Erik Ahlström, dåvarande vice ordföranden i Kinna Naturskyddsförening, hade bil i arbetet. Därför föddes den djärva tanken, kunde vi en gång utsträcka våra fågelstudier ända till Falsterbo? Detta fågelskådarnas Mecka som redan var känt för sitt enorma sträck av bl.a. rovfågel, duvor och finkar, tack vare

den store ornitologen Gustaf Rudebecks banbrytande forskning på platsen i fråga.

En av de drivande krafterna i vår planerade resa var Nils Lövgren. Han och Erik Gustavsson organiserade det hela. Själv blev jag medbjuden liksom Gösta Alm, George Persson och den unga grabben Karl-Erik Andersson. Det var nära att jag inte vågade följa med på denna för oss långa resa på grund av svår ryggvärk, men jag ordnade värk- och sömntabletter och tog mod till mig och följde med på denna spännande, ovissa färd. Jag skall nu försöka berätta lite om den här exkursionen samt några glimtar från efterföljande färder. Det blev ju så med tiden att Falsterbo blev mitt andra hem från slutet av 50-talet samt hela 60-talet.

Den maskinskrivna reseskildringen publicerades i Kinna Naturskyddsförenings minnesskrift 1975.

Efter mycket om och men startade vi en kväll. Vi hade ringt till fågelstationen att vi skulle komma ner sent på kvällen eller natten, stationschefen lovade ha en dörr olåst och fem bäddar lediga. Men han var mycket noga med att vi skulle vara tysta då vi kom, så att vi inte väckte gäster och personal, som skulle upp i svinottan. Vår resa gick utan mankemang till Malmö. Vi hade dörrar och fönster stängda i bilen, då vi färdades i okända marker och bland obekant folk. Därtill skrämde George Persson oss med att det funnits rövare på Hallandsåsen och inte blev det bättre av att vi fick se en

skylt med namnet Tjuvahålen, men vi kom alltså lyckligt fram till Malmö. Hur det var så missade vi dock genomfarten och kom ut i ett villaområde. Där mitt i natten kom en ensam äldre dam vandrande, men antingen var damen rädd för oss eller så talade hon någon verkligt svår skånsk dialekt, för vi förstod ingenting. Till slut lyckades Ahlström hitta rätta vägen igen. Men nu var det åter lite nervöst, då bensinmätaren visade på nära noll, men Ahlström sade, "jag tankar när vi kommit igenom staden". Vi såg massor med bensinstationer, på alla stod det öppet, men alla låg övergivna.

Sidan 6 i reseskildringen.

Till slut kom vi till Falsterbokanalen. Efter denna fanns ingen bensinstation, utan där utbreddes sig den stora öde Ljungen nästan en mil framåt. Då stannade chauffören bilen för att undersöka om det fanns någon bensin kvar. Erik och George skakade bilen och George, som hade bästa hörseln, tyckte sig höra att det skvalpade till. Då beslutade Ahlström: "Jag kör så långt bensinen räcker, sen går ni vidare och jag stannar kvar med packningarna och hämtar bensin när dom vaknar i Skanör". Vi fortsatte och nådde fram till torget i Falsterbo. Därifrån går fem vägar. Vi försökte först med tre olika, den fjärde var rätt och – vilket under – bensinen räckte ända fram!

Väl inkomna på fågelstationen var vi tysta som möss. Nu gällde det att hitta rätt hytt. George tittade in i en, den var tom. "Den tar vi" sade han till mig. Vi somnade med en gång, medan de andra drack kaffe i stora rummet. Men vi hade inte sovit lång stund, då vi väcktes av att dörren öppnades. Där stod Ahlström, skakande, upphetsad, än blossande röd, än vit som

ett lakan. Det var en hemsk syn att se den annars så kolugne Ahlström i ett sådant upplösningstillstånd. Han kunde knappt tala, han stammade fram något så här "Nä-när ja skuu- skulle gå-å in i mi-min hytt ko-om ett naket frun- fruntimmer ut i rö-röa stövlar, får jag ligga på golvet här?" Då kom också Erik och Gösta in, dom vågade inte pröva lyckan i vad som fanns bakom de andra dörrarna, så vi låg fem man i en hytt, liten för två, när den förvånade stationschefen väckte oss på morgonen. Väckte var kanske för mycket sagt. Vi sov inte mycket den natten, då vi fick ligga med filtarna i munnen, annars hade vi vrålat av skratt och vi vågade inte väcka de andra gästerna.

När vi kom på fötter igen och fått lite kaffe i oss, skulle vi promenera till Nabben, där morgonsträcket är som bäst. Något ljushuvud kom på idén att närmsta vägen var längs strandkanten. Det var det också, 3,5 km. Men tänk er att gå hela vägen i flygsand. I slutet kändes det som att vada i murbruk, fötterna blev så tunga.

Arne Gunnarsson 1919–1986

Arne Gunnarsson från Fritsla i Viskadalen var en autodidakt pionjär inom såväl den lokala naturvården som den organiserade ringmärkningen i Sverige, först vid Getteröns fågelstation i slutet av 1950-talet och sedan som stationschef vid Falsterbo Fågelstation 1960-1969. Tillsammans med sin hustru Doris och brodern Kurt utvecklade Arne fångsten med slöjnet och inledde ett samarbete med den dåvarande fyrmästaren Sjöstedt, vilket öppnade för en regelbunden verksamhet i denna landets, ur flyttfågelperspektiv, mest strategiska trädunge längst ute i sydväst.

Arne och Doris kom att bli ett centralt par bland dåtidens kända ornitologer som Erik Rosenberg, Per-Olov Swanberg, Folke Rösiö, Staffan Ulfstrand och inte minst Falsterbos "upptäckare" Gustaf Rudebeck. Många var vi som genom åren introducerades i ringmärkningens metodik av Arne och Doris och smittades av deras framsynta naturvårdsgemenskap.

Mikael Kristersson

Framme vid vårt mål i gryningen kom det fåglar, som vi då tyckte i mängd, sparvhökar, mesar, finkar o.s.v. Det var för oss en högtidsstund. Då tyckte jag det var toppen, nu med senare erfarenhet vet jag att det var ett tämligen måttligt sträck för att vara i Falsterbo. Den ende som vågade fråga observatören vad som passerade var Lövgren. Denna observatör var mycket kunnig och i våra ögon var han något av en Gud fader. Han var verkligen skicklig, det vet jag av senare erfarenhet. Annars har observatörerna genom åren haft skiftande kunskaper, liksom första årens ringmärkare var ett under av okunnighet. Det blev bättre senare.

Vid ett tillfälle frågade Lövgren mig "Hur i all världen kan dom säga att det är bofink, som flyger där borta vid fyren, det är 4-500 meters håll?" Kunde inte svara annat än att jag inte visste, men att jag trodde att det är så att bofinkarna dominerar här och dom tar för givet att dom gör det vid fyren också. Nu vet jag att det var så men vet också att dom råkade ut för en felkälla på grund av att vissa arter som grönsiska, gräsiska, domherre, gulsparr, mesar o.s.v. i stor utsträckning går ut vid fyren. Detta undersöks för närvarande, för att se hur stor felkällan var i det gamla materialet.

När vi varit på Nabben några timmar, drog vi oss in mot fyrträdgården för att se rastande fåglar: rödhake, kungsfågel, mesar, hackspettar o.s.v. Men hungern gjorde sig påmind, vi tog oss tillbaka till fågelstationen. Där föreslog någon att vi skulle äta fältmässigt, så vi stuvade in oss i bilen för att åka till Ljungen och där samtidigt kanske se några vråkar.

Men när Ahlström vred om startnyckeln brummade det till, bensinen var slut. I Falsterbo är det rätt platt, men vi hade tur med den lilla lutning som fanns och ledde till en bensinstation, så det gick behändigt. Väl framkomna till Ljungen körde vi in på

en liten väg och rastade. Då upptäckte vi att det inte fanns något vatten för potatis-kokning. Men George lyckades leta reda på lite i ett vägdike. På vägen där vi rastat fanns några hjulspår där det samlats brunt regn- och "flötvatten". I detta sköljde Erik G. potatisen som han skulle skala. Strax intill växte en samling småtallar, i dessa fanns en massa korsnäbb. Då Gösta, Karl-Erik och jag för tillfället var arbetslösa, gick vi dit och till vår stora häpnad upptäckte vi en bändelkorsnäbb. Dom andra kom ditrusande för att beskåda underverket. När vi kom tillbaka var Erik G. "himla förbannad", svor och sa: "Vem i helvete har trampat sönder potatisen?". Nu var det så att vägen ledde till soptippen och en bil hade kört dit i hjulspåren där Erik hade lagt potatisen. Så småningom var maten färdig, men vi hade varken knivar eller gafflar, så vi åt med pinnar och fingrarna. Och Lövgren skar sig i munnen med sin slidkniv. Det frestar på att vara fältmässigt!

Dagen efter var vi tillbaka på Nabben och då i sällskap med hundratals exkursionsdeltagare från Malmö och Lund under ledning av Gustaf Rudebeck. Vi satt och njöt av den "store" Rudebeck. Han examinerade lätt förbiflygande fåglar från pipelärkor till rovfåglar.

Tolvårige Karl-Erik Andersson var redan då mycket kunnig för sin ålder. Just då hade Rudebeck problem med att bestämma en andflock på mycket långt håll. Han sade, att bara dom rundat Måkläppen kan vi se om det är sjöorre eller svärta. Då rusar till vår "fasa" Karl-Erik fram till Rudebeck och säger: "För fasen, det ser du väl att det är vigg"! Vi ville nog ha sjunkit genom jorden då, men vad hände? Den annars så hetlevrade Rudebeck vände sig om och klappade Karl-Erik på huvudet och sa: "Du har rätt min gosse".

På denna första Falsterboresa hade vi inte lärt, det blev först när gubbarnas fruar

Ringmärkning i Falsterbo hösten 1962. Arne längst till vänster med brodern Kurt vid sin sida. Foto: Okänd.

reste med, att det var obligatoriskt med ett besök på Skanörs Gästgivaregård. Där gick källarmästaren Sellert omkring, vitklädd i kockmössa och en stor slaktarkniv vid sidan och givetvis träskor. Han ledde själv allsången. Dessutom gick han omkring med en jättesnusdosa och bjöd gästerna, vilket jag uppskattade. Men också våra damer kan jag avslöja, har alla avnjutit denna delikatess, naturligtvis under pro-tester och rodnande.

Ja, så småningom blev min fru och jag så nära Falsterboiter man kan bli. Det är svårt att bli erkänd där nere, men det gick så långt att vi blev hembjudna till folk. Doris blev t.ex. inbjuden till kyrkliga sy-föreningen. Men själv hade jag nog roligast när vi blev hembjudna till Falsterbos siste bonde och original Henrik Andersson. Han bodde i f.d. finkan – det var nog inte många som blev bjudna dit!

Det här var lite av våra upplevelser i början av våra Falsterbovistelser, inte så mycket av de fåglar vi sedan sett och ring-märkt; taigasångare, kungsfågelsångare, kejsarörn, ormörn, skrikörn o.s.v. Det får bli en annan gång. Ville bara förmedla lite av vad hände under vår pionjärtid och är tacksam för allt vi fått uppleva. Nya generationer ornitologer får säkert se och uppleva mycket i Falsterbo, men nog inte som på vår tid. Det kommer att bli sämre och sämre om inte de styrande tar sig i kragen de närmaste åren, förbjuder miljö-gifter, satsar på forskning för att få fram oskadliga bekämpningsmedel och räddar skyddsvärda områden. Vi kan inte kom-promissa bort våra naturvärden.

Arne Gunnarsson
gnm Mikael Kristersson
mikael_kristersson@hotmail.com

Kadaverdisciplin

Om att ha en blick för de döda. Om att hjälpa dem mot ett evigt liv.

–
”Nej, nej – det är lyxrekvisita. Jag tar kontakt med Riksmuseet imorgon...”

Ulrik Alm

Senare halvan av april innehåller ett par veckor med förhöjd spänning, och nordvästra Skåne ligger väl till i detta spänningsfält. Hagar och inägor kollas med extra noggrannhet. Alla mörka trastar är värda att syna. Lokaler som Björkeröd på Kullaberg utmärker sig, men enstaka exemplar kan dyka upp lite varstans. Björkeröds betade, öppna marker med skyddande slingor av buskridåer lockar alldeles särskilt. Öppna marker – men säl-lan många meter från tryggheten under snärjen och snår. Skyggast bland gelikar. Kullaberg och Bjäre, armar som bjuder en säker famn om Skälderviken. Kanske också första förnimmelsen av någon sorts lugnande hemkänsla för en fjällbo på väg norrut. (Sedan årtionden är ju beståndet på västkusten utgången.)

Men ibland speglar människans värld en förrädisk trygghet. Glas, blänk, illusionen av ett skyddande snår. Christina hade efter min inledande kontakt skickat en kort video med sparvhöksbesök i trädgården. – Var det en sparvhöksattack som fick ringtrasthanen att missta sig? Den hinner uppfatta den anflygande höken. – Där tryggheten mellan grenarnas täta gallerverk. Nu är det nära, riktigt nära... men pang i rutan! Jag läser rapporten på Artportalen om den förolyckade ringtrasten, på väg norrut från Medelhavsområdet, men hejdad i en trädgård i Höganäs. Jag ser signaturen på portalen. Christina ... det måste vara ”JägareChristina”, författare till böcker inom ämnet, som jag för många

år sedan gav pytteliten hjälp inom fågelavsnittet. – Jag chansar och ringer upp.

– ”Hej Christina, det är Ulrik med fåglarna”

– ”Jamen hej!”

– ”Är det du som rapporterat om den döda ringtrasten i Höganäs?”

– ”Stämmer. Det var lite bökigt med Artportalen, men tänkte det kunde vara intressant med ringtrasten där ...”

– ”Absolut! Var är den döda ringtrasten nu?”

– ”Den ligger i min frys ...”

– ”Perfekt!” bryter jag snabbt in

– ”Ja, du vet... jag plockar ju ofta upp vilt för att ha som apporteringsträning för mina hundar”

– ”Nej, nej...”

Naturhistoriska Riksmuseet får självfallet inte använda hagel, bly eller nät för att komplettera sina samlingar. Och här kan vi göra en insats. Under de senaste årtiondena har endast två ringtrastar kommit in till Riksmuseum. ”Statens vilt” är den grupp av döda djur och fåglar som upphittaren inte själv får behålla. Hit hör flertalet rovfåglar, många ugglor, praktfåglar som blåkråka, härfågel, kungsfiskare och sommargylling. Rördrom, salskrake, svarttärna ingår också i Statens vilt. (Googla för komplett lista)

Utöver denna ”lagförda” samling efterlyser Riksmuseet också en knippa andra arter de gärna vill ha in. Häng med nu! Smådopping, toppskarv, spetsbergsgås, bläsgås, berglärka, forsärla, rödstrupig piplärka, skärpiplärka, ringtrast (!), nord-

Död ringtrast och fönsterruta. Höganäs 20 maj 2024. Foto: Ulrik Alm.

sångare, lappmes, ortolansparv, videsparv, nötkråka samt lavskrika. Dessutom efterfrågas flertalet vadare. På däggdjurssidan önskas en handfull fladdermusarter samt hermelin.

Så – inför påträffade döda fåglar; ha Riksmuseet och deras zoologiska samlingar i åtanke. Ta kontakt. Du får förbetalt emballage och uppmaning om att gärna lämna in paketet i början av veckan. Kadaverdisciplin – för att undvika pikant doft hos postombud ... Även arter utanför listan kan vara intressanta. Minns att ladusvala och stenskvätta i "fint skick" fick hänga med någon av mina sändningar till huvudstaden. – En fråga om vilja, engagemang (och generösa frysack jämte förstående medanvändare av dessa...). Återigen lite kadaverdisciplin helt enkelt. Men lite på tvärs med innebörden i beteckningen som

ofta förknippas med den "grabbiga" katolska orden Jesuiterna (som saknar kvinnlig gren). Att bejaka kadaverdisciplin betyder i deras fall lydnaden gentemot påven; "att vara viljelös såsom ett kadaver". Intressant nog har det dock under århundradena varit åtskilliga kontroverser mellan påvarna och Jesuiterna. De senare, kända för såväl sin hängivenhet som självständighet, befann sig ofta, både i tid och rum, långt från makten i Rom. I Sydamerika har jag besökt ruinerna efter gamla Jesuitmissioner; där de utsända prelaterna, i opposition mot det spanska väldet, tog parti för den inhemska indianbefolkningen. Däremot sträckte sig inte det kristna kärleksbudskapet till att också omfatta de ditförda mörkhyade slavarerna ... För tillfället är det lugnt, det är ju en Jesuit – Franciskus – som värmer Petri stol i Rom.

Åter till ämnet; Själv har jag genom åren bidragit med en del inskick. En morgon i centrala Helsingborg; vad är det som ligger på trottoaren vid garagenerfarten? En grönben. Offer för vår tids (alltför) upplysta värld med glasfasader mitt i sträckriktningen? Färden fortsatte i pappkartong till Stockholm. En god vän i Naturskyddsföreningen meddelar att släktingarnas katt hade levererat en trofé; en dvärgbeckasin. – Går det att föreställa sig händelseförloppet...? Beckasinen anar katten men trycker hårt och länge. Litar till sin skyddande dräkt, det

”... beckasinen vet sin kapacitet, men inte kattens.” Foto: Hans Falklind.

brukar gå ... Katten närmar sig, beckasinen vet sin kapacitet, men inte kattens. En sorts ställningskrig nere vid Öresundstranden. Kattdjurens fullständigt låsta, minutlånga, koncentration, ögon i eldläge, muskler i stålspänning, utlösta inom bråkdelen av en sekund. Vingar – också dessa i spänt flygläge – hinner utveckla sig, en halv meters stigning, men en tass med klor jordar beckasinen. En kattlig triumf att manifesteras på verandan! En nyss slagen beckasin.

På Riksmuseet väntar evighetens olika skepnader – uppstoppade och monterade, skinnlagda för någon utdragslåda eller konserverade i någon vätska. Vävnadsprover läggs i frysen för att kanske tinas upp av en student om 50 år. Med den dagens frågeställningar och möjligheter. Omöjliga att idag ens ana. Publika blickar, annat för forskarögon. Den betrodda fågelmålararen, författare till ringmärkarguider och andra texter som kräver närstudier kan kanske – om de frågar ”snällt” – få tillgång till materialet.

Förvisso ingår det i polisens uppdrag att se till så att Statens vilt når rätt adressat. Således ett brett samhällsuppdrag, men personligen har jag aldrig ”besvärat” myndigheten med inlämning över disk. Inte alla polishus – eller vitvaror – har frysack i berguv- eller utterstorlek. Här måste polisen tänka lite utanför (frys-) boxen och jag vet att lokala jägare bistår med väl kylda förvaringsutrymme när det brådskar.

En klassisk öppning får bilda min avslutning i lätt travesterad form. Ringtrasthanen, som genom en optisk illusion slutade sina dagar i Höganäskrusets hemort, kommer att fortleva sina dagar i Riksmuseets samlingar. Där kommer han att vara verklig, ett fönster mot framtiden, en spegling av våren 2024 – Han kom som ett yrväder en aprilafon och hade en ljus halvmåne i ett band om halsen.

Ulrik Alm
alm.ulrik@telia.com

Rovfågelskådning i Falsterbo – välj obsplats efter vindriktning

Rovfåglarnas flyttning över Falsterbonäset anses av många vara höstens mest spektakulära skådespel. Men exakt var passerar fåglarna? Vindriktningen avgör.

Mikael Arinder

Från mitten av augusti till början av november passerar ett mäktigt rovfågelsträck över Falsterbonäset (Näset). Men intensiteten varierar med väderlek och vindriktning. Nordvindar med kallluft kan leda till höga sträcksiffror medan vindar från östsektorn ofta ger låga antal rovfåglar. Sydvästvindar ger ett väl samlat sträck och en fin skådarupplevelse. Rovfågelsträcket pågår vanligtvis mellan kl. 10 och 15, och en tubkikare är nödvändig för bästa resultat.

Sidvind påverkar de sydväststräckande rovfåglarna. Därför varierar sträckbanan med vindriktningen för termikflyttare som vråkar, örnar och glador, och detta illustreras i Figur 1. Välj därför observationsplats efter vindriktning för att maximera upplevelsen. De vanligaste platserna att följa rovfågelsträcket ifrån är sydvästra hörnet av Skanörs ljung (Ljungen), Falsterbo-kanalen (Kanalen), samt Nabben på Näsets sydvästspets. Vid Ljungen skådar man oftast från sydvästhörnet, intill parkeringen

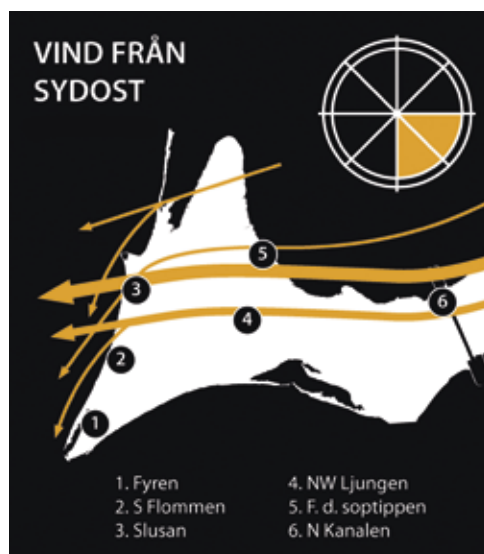
Fjällvråkar och ormråkar över Ljungen. Foto: John Larsen.

Rovfågelskådning vid Ljungen. Foto: Mikael Arinder.

Första parkett vid Falsterbokanalen. Foto: Mikael Arinder.

Figur 1. Skisser över de viktigaste banorna för rovfågelsträcket vid olika vindriktningar. Mönstren gäller termikflygare som vråkar, örnar, glador m.fl. De numererade prickarna visar de bästa observationsplatserna. Grafik: Johan Lorentzon. Illustrationen är hämtad från Falsterbo Fågelstations bok *Vingar över Falsterbo*, 3 rev. upplagan.

vid campingen. Vid Kanalen står man längs vägen på kanalens västsida, och rovfåglarna passerar ofta över i en smal korridor. Detta gör att observationstiden är kortare vid Kanalen än på Ljungen, där rovfåglarna

spenderar mer tid när de "skruvar" i uppåtvindarna. På sydvästra Näset kan man stå ute på Nabben, vid Kolabacken, eller kring Fyren beroende på vindriktning och var sträcket passerar.

Bivråkarna tar höjd över Ljungen. Foto: P-G Bentz.

Vind från nordväst

I nordvästvind pressas sträcket söderut, ofta i motljus ute över Östersjön. Då är Stenudden eller den stora parkeringen vid Falsterbokanalens sydände de bästa observationsplatserna (Figur 1). En del rovfåglar drar mot nordväst över Skanör för att kompensera för vindavdriften.

Vind från sydväst

Sydvästvindar ger ett väl samlat sträck över Falsterbonäsets södra sida. Man får ofta fina obsar om man placerar sig rätt. De bästa observationsplatserna är mitt på Falsterbokanalen, vid Ljungens sydväst-hörn, på Kolabacken samt på Nabben.

Vind från nordost

Nordostvindar ger ofta ett glest utspritt och svåröverskådligt sträck på hög höjd. Bäst att stå vid Nabben eller Ljungen.

Vind från sydost

I sydostvind är norra delen av Kanalen bäst. Alternativt, prova att stå uppe i Ljungens nordvästhörn intill rondellen, eller vid Skanörs f.d. soptipp (Figur 1). Eftersom sträcket sprids ut längs västsidan av Näset kan man även studera rovfåglarna från Slusan söder om Skanörs hamn, eller från södra Flommen (norr om Falsterbo fyr).

Mikael Arinder
mikael.arinder@telia.com

Ormvråk och fjällvråk – så skiljer du dem åt

Text & foton: Mikael Arinder

Ljust tecknade ormvråkar brukar kallas *börningevråkar*. De kan vara knepiga att skilja från fjällvråk. Här följer några kännetecken att ta fasta på. Dessutom får du tips om hur man åldersbestämmer de båda arterna, och om hur man könsbestämmer adulta fjällvråkar.

Ormvråken är en ganska allmän art i landet. Ormvråken förekommer i färgvarianter från så gott som helt vit till helt brunsvart. Variationen gör att vissa individer kan förväxlas med andra rovfågelsarter, t.ex. ormörn, dvärgörn, bivråk och fjällvråk. Under perioden augusti–november sträcker många ormvråkar söderut.

Fjällvråken häckar i fjälltrakter och barrskog i norra Sverige, men ses i Skåne varje höst och vinter, dels som genomsträckare, dels som övervintrare. Under perioden september–november sträcker fjällvråkarna söderut, men antalen är små i jämförelse med ormvråk. Fjällvråk varierar inte alls lika mycket i utseende som ormvråk, och dräktvariationerna beror i huvudsak på ålder och kön.

ORMVRÅK VS. FJÄLLVRÅK

Intryck

- Ormvråk: bredvingad, ryttlar då och då under näringssök och upplevs då som ganska vinglig eller otränad.
- Fjällvråk: långvingad och stor (en "touch av" kungsörn), ryttlar ofta under näringssök och

upplevs då som balanserad och smidig i luften, flyger med tyngre och mer målmedvetna vingslag än ormvråk, kretsar med vingarna mer upplyfta än ormvråk.

Vingundersidorna

- Ormvråk: ljusa individer kan ha väl avgränsade mörka knogfläckar (1), och på riktigt ljusa individer är knogfläckarna reducerade till "kommatecken". Tvärbandade armpennor (8).
- Fjällvråk: rejäla mörka knogfläckar (1). Ungfåglar och adulta honor saknar tydligt tvärbandade armpennor (8).

Stjärten (syns bäst när fågeln kretsar med utbredd stjärt)

- Ormvråk: ljusa individer har ljus stjärtrot (2) på stjärtovansidan i kombination med många mörka smala tvärband, ändbandet (3) grått eller svart (beroende på fågelns ålder).
- Fjällvråk: vit inre stjärthalva ovan och under (2) med svart ändband (3), 0-4 smala svarta stjärtbånd innanför ändbandet.

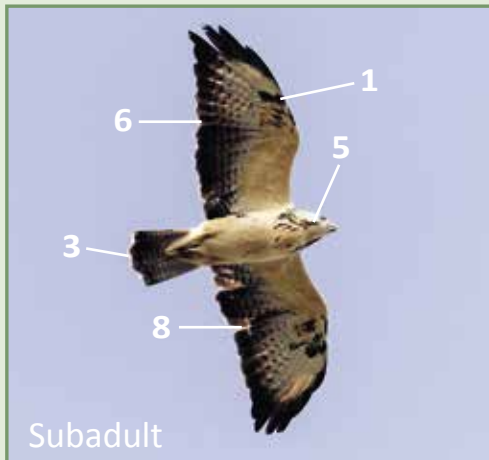
Kroppsundersidan

- Ormvråk: ljusa individer har ljus undersida med (våldigt) få streck, saknar mörk bukfläck (4), vithövdade individer har smalt mörkt mustasch-streck (5).
- Fjällvråk: honor och ungfåglar har mörk bukfläck (4) i kontrast mot ljust huvud, adulta hanar har mörkt huvud och vattrad buk (4).

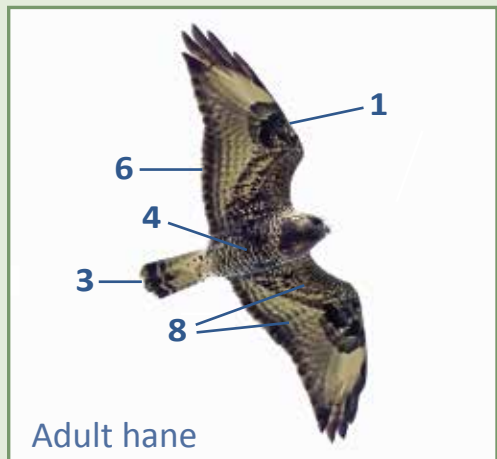
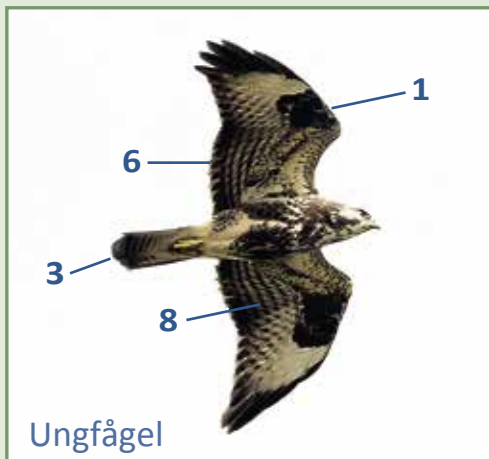
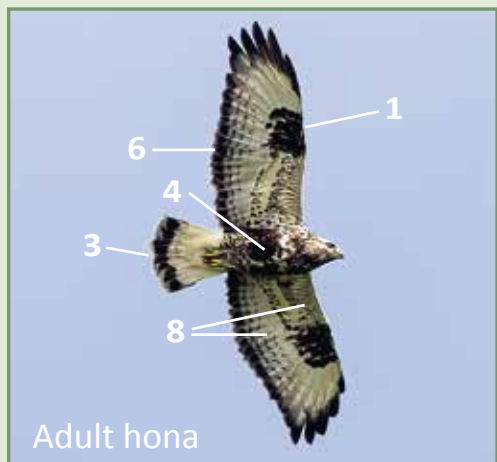

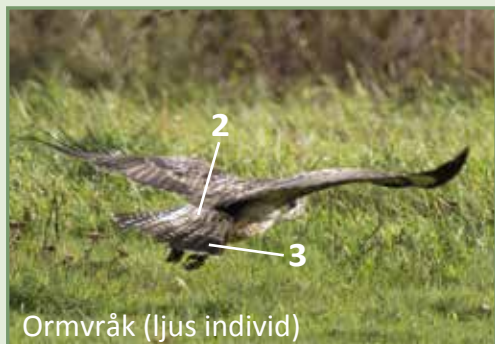
Ormvråk 1K (t.v.) och fjällvråk 2K (t.h.). Foton och montage: P-G Bentz.

Ormvråk (ljusa individer)

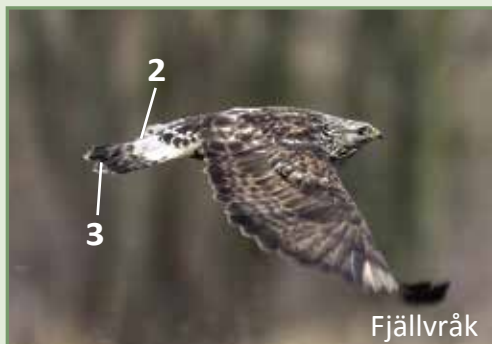

Fjällvråk

Ormvråk (ljus individ)

Fjällvråk

ORMVRÅK – ÅLDERSSKILLNADER

Intryck

Ungfåglar har slankare siluett (smalare vingar och längre stjärt) än adulta fåglar.

Vingundersidorna

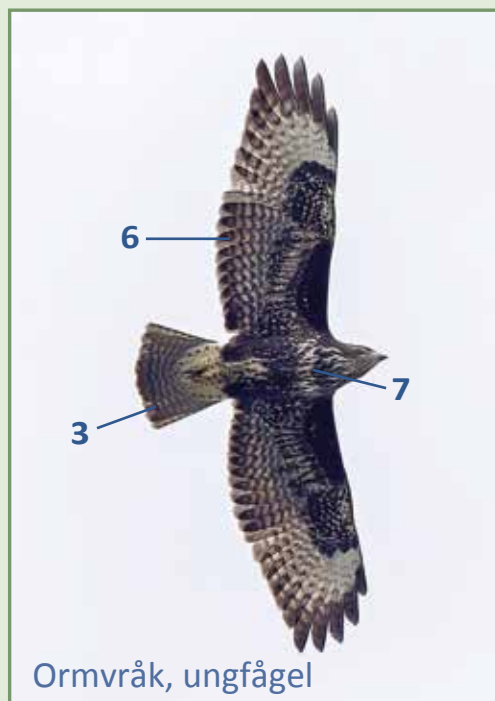
- Ungfågel: diffust grå vingbakkant (6), alla vingpennor fräscha / av samma generation.
- Adult: svart vingbakkant (6), vingpennorna ofta olika långa / olika gamla.

Stjärten (syns bäst när fågeln kretsar med utbredd stjärt)

- Ungfågel: saknar ett tydligt, brett ändband (3), men har många smala tvärband.
- Adult: tydligt, brett ändband (3) + många smala tvärband.

Kroppsundersidan

- Ungfågel: hela kroppsundersidan (huvud, bröstband och buk) längsstrimmig, ljust bröstband (7).
- Adult: buken ofta tvärstrimmig, ljust bröstband (7). "Börtingevråkar" kan vara svåra att åldersbestämma.

Ormvråk, ungfågel

Ormvråk, adult

FJÄLLVRÅK – ÅLDERS- OCH KÖNSSKILLNADER

Vingundersidorna

- Adult hane: svart vingbakkant (6), vingpennorna ofta olika långa / olika gamla. Tydligt tvärbandade armpennor och täckare (8).
- Adult hona: svart vingbakkant (6), vingpennorna ofta olika långa / olika gamla. Ljusa och inte påtagligt tvärbandade armpennor och täckare (8), precis som hos ungfågeln.
- Ungfågel: diffust grå vingbakkant (6), alla vingpennor fräscha / av samma generation. Ljust gulbeige nästan obandade armpennor och täckare (8).

Stjärten

- Adult hane: brett svart ändband (3) + 1-4 smala svarta stjärtband innanför ändbandet.
- Adult hona: brett svart ändband (3) + 1 smalt svart stjärtband innanför ändbandet.

- Ungfågel: diffust grått ändband (3). Obandat vit innanför ändbandet.

Kroppsundersidan

- Adult hane: snarlik ormråk, har mörk strupe och frambröst, ljust bröstband (7), varvid huvud och bröst är mörkare än den tvärvattrade buken (4).
- Adult hona: ljus och längsstrimmig strupe, mörk bukfläck (likt ungfågeln).
- Ungfågel: distinkt tvåfärgad med ljus strupe och frambröst och mörkbrun bukfläck (4).

Fjällvråk, adult hona

Ormråk, adult

Fåglar i naturlig storlek

Nancy J Hajeski

(Svensk översättning:

Marie Helleday Ekwurtzel)

Förlag: Legind A/S 2024

Hårda pärmar, 224 sidor

Bokus 235kr

Idén med boken *Fåglar i naturlig storlek* är att för ca 100 fågelarter visa hela fågeln, eller del av den, i naturlig storlek. Kanterna på boksidorna har måttangivelser som en linjal. För små fåglar (såsom sångare, finkar och trastar) kan en hel fågel visas i naturlig storlek medan större fåglar (till exempel rovfåglar, gäss, änder,) visar en del av fågeln. Författaren Nancy J Hajeski har tidigare även gjort samma typ av bok för Nordamerika, *Life-Size Birds: The Big Book of North American Birds*. Det europeiska förlaget Moseley Road Incorporated har nu fortsatt på detta spår och *Fåglar i naturlig storlek* behandlar i huvudsak arter man kan möta i Skandinavien.

Boken är i stort format (ca 28 x 20 cm) med en mängd foton på varje uppslag. Arterna visas ofta både sittande i olika positioner och i flykten. Bilderna som visar fåglar i naturlig storlek verkar stämma med verkligheten (jag jämförde med några uppstoppade som jag har hemma). Oftast visas en art per uppslag vilket ger rejält med plats. Läsaren hittar många praktfulla bildsamlingar, till exempel på hackspettar, ugglor, sommargylling och kungsfiskare. Man får helt enkelt väldigt mycket lättillgänglig fågelupplevelse för pengarna och jag känner direkt att detta bör vara en perfekt bok för barn och en fågelintresserad allmänhet. För rutinerade fågelskådare innehåller boken dock ingen ny information.

Som alltid när böcker översätts till svenska förhållanden så smyger en del felaktigheter in sig i texten. Översättningen hade nog kun-

nat korrekturläsas av en rutinerad ornitolog på en timme. Då hade man sållat bort en del felaktigheter i kartorna (till exempel havsulans karta är helt fel) och andra missar i arttexterna. På havsörnens sida kan man läsa att de kan bli förgiftade av DDT och PCB genom att äta "stormfåglar", gulärlans avsnitt är rörigt och innehåller bland annat en notis om den "östliga gulärlan" som känns krånglig och överflödigt, en bild på en grågås finns på sidan om sädgåsen o.s.v.

Det är lite synd att dessa "snabböversättningar" och anpassningar av böcker från utlandet till svenska förhållanden ofta blir slarvigt

gjorda. Det är ju så lätt att hitta en expert som kan korrekturläsa. Majoriteten av informationen i *Fåglar i naturlig storlek* är ändå rätt och som fågelpropaganda för till exempel barn är boken alldeles utmärkt!

PETER ELFMAN

The East Atlantic Flyway of Coastal Birds

Peter Prokosch (redaktör och huvudförfattare)

Lynx Nature Books 2024

Hårda pärmar, 232 sidor

Naturbutiken 349 kronor

Varje år är det likadant. Vi tycker att sommaren är kort, alldeles för kort. Men årstiderna har sin gång och vi kan åtminstone trösta oss med att hösten bjuder på ett av naturens största skådespel: flyttfåglarnas enastående färder. Ett av de stora flyttfågelsträcken är det som kustens fåglar tar längs Atlantens östra sida, till våra trakter eller vidare förbi oss till det nordliga landets sommar som så kort inbjuder till att livet ska fortgå. Och sen bär det av mot söder och sydväst igen.

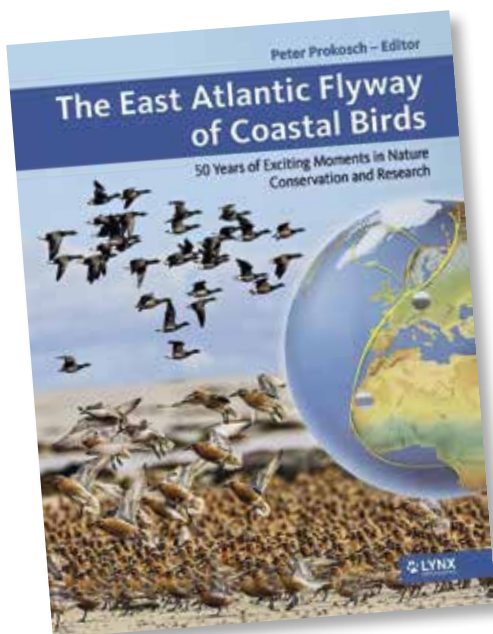
Nu föreligger en stor, viktig och innehållsrik bok om färdtrutterna längs våra varierade kuster, och om det mesta som dessa migrationer innebär. *The East Atlantic Flyway of Coastal Birds* med undertiteln *50 years of Exciting Moments in Nature Conservation and Research* har mycket att erbjuda läsaren. Boken har tyskt original (*Die Ostatlantische Vogelzugroute: Spannende Einblicke in die Zugstrategien und*

den Schutz von Küstenvögeln) men är på engelska utgiven av Lynx i Barcelona (www.lynxeds.com), mest känt för jätteverket *Handbook of the Birds of the World*. Huvudförfattare och redaktör är den tyske flyttfågelforskaren Peter Prokosch, bosatt i Norge. Det finns bidrag i boken från ytterligare 20 skribenter. Som titeln anger behandlas det väldiga sträck som varje vår och sensommar/höst pågår mellan nordliga latituder och västkusten av Europa och Afrika. En färdväg på många tusen kilometer. Detta är väl värt ett praktverk och en värmande hyllning som den här boken är.

Fokus i framställningen ligger på tre arter som häckar mycket nordligt: kustsnäppa, myrspov och prutgås, men ett flertal andra arter finns med. Det är forskning presenterad på ett populärvetenskapligt sätt tillsammans med stark poängtering av det skydd som fåglarna behöver – och förtjänar. Den kombinationen borde alltid gälla. Grundtonen härvidlag är optimistisk med goda exempel som bildandet av nationalparker och införande av jaktförbud i olika länder. Ett exempel på vad fredning kan betyda är prutgåsens återhämtning efter att oförtjänt ha förföljts som skadedjur in på 1900-talets andra hälft.

Reseskildring är ett ord som också passar in på en hel del av texten. Författarna tar oss med på spännande ornitologiska expeditioner till områden långt bortom allfarvägarna som många av oss nog inte besökt: Sibirien, Svalbard, nordligaste Grönland och det inre av Island. Sedan följer vi fåglarna långt söderut till där de övervintrar. Två områden av avgörande betydelse för kustfåglar får vi stifta närmare bekantskap med. Vad sägs om att få en glimt av vadarna på vintervistelse i nationalparken Banc d'Arguin i Mauretanien på 12 000 kvadratkilometer (drygt Skånes yta) och i ögruppen Bijagós som tillhör Guinea-Bissau? Dessa kapitler är skrivna av lokala naturvårdare. Det finns glädjande nog eldsjälarna också i länder där skydd av natur och fauna är mestadels ett okänt, eller i värsta fall oförståeligt, begrepp hos både makt-havare och allmänhet.

Geografiskt ligger bokens fokus på Vadehavet, det fantastiska området i en ständigt varierande värld mellan land och hav. Danmark, Tyskland och Nederländerna har ett avgörande ansvar

här som inte minst resulterat i en nationalpark på 1466 kvadratkilometer sedan 2010. Detta beskrivs ingående, ibland med lite väl många detaljer och personnamn, men författarnas omfattande erfarenhet från området understryker Vadehavets stora internationella betydelse för miljoner fåglar. Avstickare görs också om fåglars flyways till Svarta havet och längs kusten i de tätbefolkade länderna i östra Asien där migrationsrutterna kan sträcka sig till Australien och Nya Zeeland.

Boken är mycket rikt, informativt och vackert illustrerad med foton, kartor, tabeller, diagram och teckningar på 232 sidor i formatet 286x217 mm och det är ett nöje att sitta och titta på inte minst de många vackra habitatbilderna. Så ser det ut i övervintringsområdena – det får läsaren en god inblick i. Referenserna är redovisade efter vart och ett av de 18 kapitlen.

ARNE OHLSSON

Börja skåda fågel (tredje upplagan)

Eva Stenvång Lindqvist & Gigi Sahlstrand
Avium förlag, 2024
Flexband, 192 sidor
Naturbutiken 229 kr

Detta är den tredje, lätt reviderade upplagan av *Börja skåda fågel*. Titeln utkom för första gången 2010, och 2017 utgavs en andra utökad upplaga. Tredje upplagan sägs vara en lätt reviderad version av föregående upplagor. Författare är Gigi Sahlstrand, professionell fågelskådare, och Eva Stenvång Lindqvist, journalist och författare. Båda har skådat länge och tycker att fågelskådning är det roligaste som finns!

Den tredje upplagan är bunden i ett lite mjukare flexband, vilket kan underlätta om man vill ha med boken i fält. Trots det tycker jag att man med fördel läser denna bok hemma i fåtöljen snarare än i ute i fågeltornet. Börja skåda fågel är nämligen en mycket inspirerande och orienterande bok för alla som är nyfikna på fåglar och som vill prova på fågelskådning. Den har ett lätt anslag och är rikt illustrerad med såväl utmärkta fågelbilder som teckningar och bilder på glada fågelskådare. En väsentlig andel av bilderna föreställer skådande kvinnor, vilket är föredömligt eftersom allt fler kvinnor blir fågelskådare. Kapitlen andas glädje och entusiasm och har rubriker som "Det är kul med fåglar", "Guldkant på tillvaron", "Närskådning på sommarstället", "Gå med i en förening!" och "Med StOF till Öland". Den röda tråden i boken är att det är kul med fåglar och att man kan vara intresserad av fåglar på olika sätt. Författarna håller läsaren

tryggt i handen i kapitel som "Första steget in i fåglarnas värld", "Var och när hittar man fåglar" och "Att artbestämma fåglar". Fakta och tips varvas med intervjuer av fågelskådare. Ett kapitel handlar om att välja kikare och värdet av tålig klädsel i fält. För den som redan känner sig som fågelskådare finns kapitlet "Ett steg till". Här kan man läsa om skådning på långa avstånd och i dåligt ljus, om Artportalen, kryss, fågellokalguider, samt om appar och fågelböcker. Det finns även kapitel om fågelskydd, inventeringar, holkb bygge och ringmärkning. Mycket bra! Boken avslutas med en intressant tillbakablick på fågelskåd-

ningens historia i Sverige – från Linné till Bird Alarm och BAND.

Jag tycker att boken berättar på ett enkelt sätt om hur man kommer in i skådningens speciella värld och vad som är viktigt att tänka på. Det är en bra bok för nybörjare. Däremot hittar man inte mycket om fågelekoologi, ruggning, dräkter eller skådarstrategi. Avsnittet om artbestämning är grunt och hade vunnit på att utvidgas. Exempelvis på bekostnad av genomgången av fågelgrupper på sidorna 54–89 som jag inte riktigt förstår poängen med, den är som en "fågelbok light", men ändå för grund. Vad gäller appar är det förvånande att inte Merlin eller BirdNET omnämns, de torde vara utmärkta för nybörjare. Jag saknar också en lista med rekommenderade böcker för den som vill läsa mer, till exempel om fältbestämning, ekologi och allmänbildning om fåglar. Sakregistret i slutet av boken är lite kort, men innehåller lite överraskande namnen på de skådare som intervjus i boken.

Hur står sig då *Börja skåda fågel* mot de relativt nyutkomna *Bli en fullfjädrad fågelskådare* av Erik Hirschfeld och *Med kikare och kaffetermos* –

Handbok i fågelskådning av Magnus Ullman? *Börja skåda fågel* är ganska lik *Bli en fullfjädrad fågelskådare* i både upplägg och ansats, även om den senare går mer på djupet om såväl fältbestämning som skådarstrategi, prylar och jargong. *Med kikare och kaffetermos* skiljer sig från dessa båda böcker – den är mer av en instruktionsbok för framgångsrik skådning och fältbestämning. En nödvändig genomgång innan den redan bitne skådaren ger sig ut. Kapitlen har namn som "Upptäcka fåglar", "Habitus eller detaljer?", "Håll reda på fjädergrupperna", "Systematik och namngivning" och "Vindavdrift och flyttning". Böckerna har alltså olika ansats och kompletterar därför varandra. Jag rekommenderar *Börja skåda fågel* och *Bli en fullfjädrad fågelskådare* för de som är nya på fåglar, och *Med kikare och kaffetermos* för de som vill ta ett par steg djupare in i skådningens värld.

Börja skåda fågel har varit en klassiker i 14 år för nya fågelskådare och det är en välgärning att nya upplagor fortsätter att ges ut.

MIKAEL ARINDER

Norra Europas största natur- och fågelmässa

30 aug – 1 sep 2024

Intressanta föreläsningar

Staffan Widstrand
– Fenomenala fågelfoton

Anders Wirdheim
– Fåglarna i Sverige, antal och förekomst

Susanne Åkesson
– Hur jag fyllde min trädgård med fåglar

Intressanta samtal i "Lisas soffan" med Lisa Henkow

Det händer på Skanörs ljung

- ✦ Fantastisk fågelskådning
- ✦ Spännande ringmärkning
- ✦ Lärorika naturvandringar
- ✦ Roliga barnaktiviteter
- ✦ Mat, fika & shopping

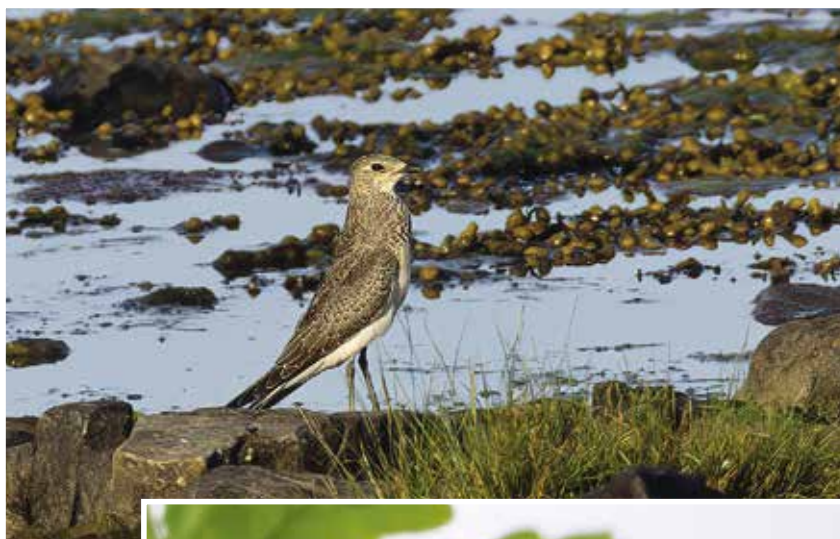
www.falsterbobirdshow.com

Nerladdat

Många av föreningens ivriga fågelfotografer väljer att visa sina bilder i SkOFs Facebookgrupp "Fåglar i Skåne", som enbart är avsedd för fågelfoton. Sidan är uppskattad och det laddas dagligen upp ett stort antal fågelfoton.

Då inte alla av föreningens medlemmar använder sig av Facebook, har administrationen, tillsammans med *Anser*s redaktion, bestämt att några "slumpvis utvalda" foton skall presenteras för tidskriftens läsare på ett uppslag i varje nummer.

Här har vi valt att visa några av bidragen som publicerats under den senaste tremånadersperioden.

Svartvingad vadar. Rönne, 27 juli 2024.
Foto: Dan Persson.

Lundsångare. Skåralid, 7 juni 2024.
Foto: Lars Åke Friberg.

Isländsk rödspov. Revet, Simrishamn 14 juni 2024.
Foto: Bengt Bengtsson.

Småsnäppa. Stavstens udde 18 juli 2024.
Foto: Lars-Olof Landgren.

Olaga jakt på tärnor och flera andra arter i Malmö

På en ganska trist grusbelagd yta i ett företagsområde vid Kinagatan, i gränstrakterna mellan Ny- och Frihamnen i Malmö, har ett tiotal par fisktärnor häckat under senare år. Den 14 maj 2024 fick Fågelskydd Spillepeng ett larm om en skadad tärna på platsen och vid ankomst hittades inte bara den rapporterade tärnan, utan även ytterligare sju – totalt sex fisk- och två silvertärnor, samtliga döda. Några dagar senare hittades ytterligare två döda fisktärnor på platsen. Tre fisktärnor skickades till Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) och svaret var mycket trist – de hade alla skjutits med hagel och detsamma gäller givetvis för de övriga sju. Alltså handlade det om olaga jakt.

Ytterligare några dagar senare hittades en nyligen död strandskata och en död fiskmås en dryg kilometer från platsen, men i samma område. Även dessa påvisades av SVA ha varit

hagelskjutna. Ett tag senare hittades även ett torrt kadaver av en strandskata vid Kinagatan och denna tros ha legat på platsen sedan omkring 14 maj. Den är antagligen också skjuten.

Vem har då skjutit dessa fåglar och av vilken anledning? Hagelskott hörs vida omkring och illdåden bör därför ha begåtts vid klockslag då få personer är aktiva i området. Är det ett pojkestreck, ett illdåd, eller olovlig skydds jakt från intilliggande område? Det sistnämnda dementeras av skyddsjägare för området. Ärendet är polisanmält, men vi hyser inget större hopp om att fallet löses.

KENNETH BENGSSON
FÅGELSKYDD SPILLEPENG

Åtta av de skjutna tärnorna. Foto: Kenneth Bengtsson.

Häckar brunänder fortfarande i Skåne?

Frågan väcktes när jag nyligen fick ta del av antalsförslag för häckande par av alla arter i Skåne. Detta i samband med den planerade nya upplagan av *Fåglarna i Sverige*. Där föreslogs noll par för brunand i Skåne och spontant utbrast jag i tankarna att – det kan väl inte stämma. Men egna noteringar, sökningar på nätet och frågor till kolleger stödde faktiskt domen. Brunanden verkade vara utgången som häckfågel i landskapet.

För en som varit med en tid är detta svårt att ta in. För bara drygt tio år sedan hittades flera par i dammar i Malmöområdet och förmodligen fanns det flera par spridda i dammar i övriga Skåne. För ännu längre sedan, under 1960-talet, då arten tros ha kulminerat i landskapet, kunde det enbart i Hammarsjön i nordost räknas upp till 41 häckande par och i Malmöområdet var den absolut inte ovanlig under senare delen av 1900-talet. I *Skånes Fåglar idag och i gången*

tid, del 1, 1994, uppskattades antalet häckande par i Skåne till mellan 100 och 150 par, troligen närmare det högre talet. Och i *Skånsk Fågelatlas* uppskattades den skånska populationen till 100 par. Men det var förmodligen en för hög siffra, åtminstone när atlasboken gavs ut 2013.

Uppenbarligen har något dramatiskt hänt under 2000-talet och uppgifter på *Artportalen* stödjer nedgången. De senaste uppgifterna om säkra häckningar fram till 2024 är från Pil-dammsparken i Malmö 2013 och från Oljedammen i Malmö hamn respektive Örtofta sockerbruksdammar 2014. Därefter intet fram till 30 juni 2024 då två halvstora ungar sågs i Pil-dammsparken i Malmö. Det var alltså tio år efter att den senaste häckningen rapporterades! Här ska tilläggas att alla fåglar i Malmös parker idag är att betrakta som vilda, några inplanterade fåglar finns knappast längre kvar i livet. Därmed konstaterar jag att det 2024 fanns åtminstone ett häckande par i Skåne!

Men rimligtvis bör ytterligare några par ha häckat eller gjort häckningsförsök i Skåne 2024. Frågan är då bara var? Brunänder kan häcka i ganska små och tillsynes ointressanta dammar och det finns förhoppningsvis ett mörkertal. Mitt hopp om att arten fortfarande finns kvar som häckfågel ökar också när jag tittar på uppgifter från Danmark. Där beräknades beståndet uppgå till 350 par 2019 och tåstast var det i östra Jylland och på de större öarna, inte minst på Själland.

Om Skåne lider brist på häckande brunänder är landskapet fortfarande attraktivt för rastande eller övervintrande fåglar. De senaste höga antalen, 1 500 resp. 1 050 individer, räknades i Vombsjön och Ringsjön i oktober resp. november 2023. Historiskt finns det uppgifter om upp till 3 800 individer i Ellestadssjön. Den noteringen gjordes 24 november 1989.

Jag redovisar inga källor i denna text utan hänvisar till min egen artefakttext om brunanden som hittas på SkOFs hemsida under flik Fågelintresse. Vet du något om skånska förekomster är du välkommen att höra av dig, eller att rapportera obsar på *Artportalen*.

KENNETH BENGTTSSON
ARLÖV

Ensam brunandhane. Var är honan?
Foto: P-G Bentz.

Sjöfåglarnas föda skall icke stjälas

Under senare år har sjöfågelpopulationer minskat starkt i norra Europa. Larmrapporter har inkommit allt emellanåt om fåglar som drabbats av svält och om dåliga häckningsresultat. Orsakerna är flera, men man kan också ibland notera en viss ovilja att erkänna att vi människor är skyldiga till denna sorgliga utveckling – och till så mycket annat som vi ställer till med. Allt varmare hav är illa men det är sannerligen också det rovfiske med karaktär av plundring som människan bedriver i alla vatten. Med god vilja borde detta vara det lättaste att åtgärda. Men var är viljan hos makt-havarna? Och rimlig hänsyn till de drabbade vilda varelserna?

I Nordsjön har årligen hundratusentals ton tobisfiskar (*sand eels*, *Ammodytes*-arter, varav den största blir 30 cm lång) fångats. Till stor del har de blivit fiskmjöl för att bli föda i fiskodlingar. Eller, vilket enligt min mening

är ännu värre, att hålla i gång minkars och rävars korta men eländiga tillvaro i pälsdjursindustrin, som dock förbjudits i flera europeiska länder. Man må kunna jämföra detta användningsområde med den absoluta nödvändighet som sjöfåglarnas fiskfångster innebär för deras överlevnad.

Men ibland kommer någon god nyhet om åtgärder till fåglars nytta. Sedan april 2024 är allt tobisfiske förbjudet i den brittiska delen av Nordsjön. Det gäller även andra länders fiskebåtar. Förhoppningsvis kan tobisbestånden återhämta sig och alkor och andra arter som är så beroende av dem lyckas bättre med sina nya generationer.

Den främsta symbolen för vad rovdriften på tobis och många andra fiskar inneburit torde vara lunnefågeln, som dessutom oftast bara lägger ett ägg per säsong. Med sin karisma, hälsningsceremonier mellan hannen och

Förr återvände lunnefågeln alltid till bohålan med näbben full. Foto: Helen von Holten.

Var är fisken? Lunnefågel. Foto: Helen von Holten.

Det är många arter som drabbas av överfisket. Havssula. Foto: Helen von Holten.

honan och enastående näbb kan den väcka sympatier även hos människor som inte är så fågelintresserade eller medvetna om vad som föregår ute på haven. En lunnefågel med ett flertal fiskar hängande från näbben som en väldig slokande mustasch är en fantastisk syn, och naturligtvis ett mycket populärt fotomotiv. Arters symbolvärde för bevarande av natur ska inte underskattas – från lunnefågel till panda.

Om nu det brittiska förbudet mot tobisfiske påverkar lunnefåglar och de andra havslevande arterna positivt under kommande år kan det kanske spilla över på oss. Fler obsar längs vår västkust lär det nog bli. Kan man rentav tänka sig att lunnefågeln återvänder till Sverige som häckfågel? Välkommen vore den! Den hade sin plats på Soteskär i Bohuslän men det tog slut 1970. Minken lär ha varit en sista, ödesdiger faktor. Benfynd vid utgrävningar avslöjar att den under lång tid tillbaka häckat på vår västkust, och utnyttjats av människan.

ARNE OHLSSON
LUND

Skönhetens långvariga kraft

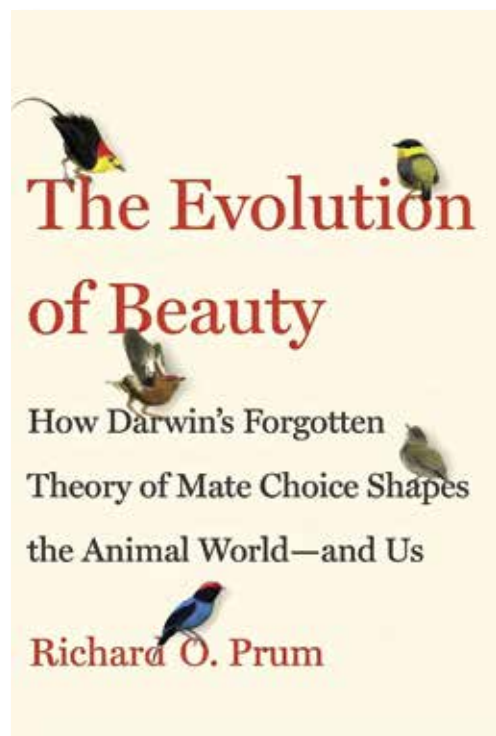
Charles Darwin skrev någonstans om hur han blev allvarligt brydd varje gång han såg en påfågel, en hanne vill säga med sin överdådiga stjärt. Hur skulle det naturliga urvalet av individer kunnat leda fram till något så stort och elegant dekorerat? Är inte en så stor stjärt mer av ett hinder när en predator dyker upp? Och påfågeltuppen ska ju i varje skymning flyga upp till en trädkrona för övernattnings. Men den briljante Darwin fann spåret till förklaringen: honorna väljer de allra flottaste hannarna för att hålla god kvalitet på avkomman – som en inneboende drift för att hålla uppe livets verkliga kraft. Det är evolution baserad på utseende, på upptäckt av goda individuella karaktärer, på skönhet.

Det förklarar mycket av inte minst fåglars utseende. *Skönhetens evolution* är också namnet på den viktiga bok som tar oss med på en storslagen upptäcktsresa i denna stora del av

evolutionens gång. Den amerikanske ornitologen och evolutionsbiologen Richard O. Prum har med inte minst regnskogsfåglar i Sydamerika som studieobjekt fördjupat sig i ämnet. Boken kom på svenska 2019 (Natur & Kultur) men originaltiteln på engelska 2017 är klargörande: *The Evolution of Beauty. How Darwin's Forgotten Theory of Mate Choice Shapes the Animal World – and Us*. Nu är förklaringen inte så bortglömd längre, som sig bör.

"The spectacular male is unmistakable" kan man läsa som inledning om en and som sannolikt kunde gjort Darwin lika fundersam. Raden finns i *A Field Guide to the Birds of Japan*. Den hör hemma i östligaste Asien men nu har vi den också hos oss i någon mån – mandarinanden *Aix galericulata*.

Vilken skönhet åtminstone hannen är. Mer än ett halvdussin färger i fjäderdräkten, "polsonger" och vingar med "segel" i lysande

Den amerikanske evolutionsbiologen Richard O. Prum har i boken *The Evolution of Beauty. How Darwin's Forgotten Theory of Mate Choice Shapes the Animal World – and Us* fördjupat sig i Darwins förundran över vissa fåglars iögonfallande fjäderprakt. Härvidlag är individens medvetna val av partner en av de mest pådrivande krafterna i evolutionen.

Den överdådigt vackra mandarinanden blev 2019 "kryssbar" i Sverige. Foto: Mikael Arinder.

orange, vilken prakt att uppvisa för honan. Några sådana fåglar måste ståndsmässigt boende människor ha, inte minst i Storbritannien. Så tyckte man och den idén ledde till dagens situation. Första noteringen om mandarinänder är från 1745 och första häckningen i London Zoo 1834. Mandarinänder både släpptes fria och rymde från flera *wildfowl collections* som fanns vid slott och herrgårdar. BBC Wildlife (April 2024) uppger att världspopulationen uppgår till cirka 65 000. Det är inte så mycket och cirka 15 000 av dessa lever i Storbritannien där den ökat mest under senare årtionden. Sen har den spritt sig till Nederländerna, Belgien, Tyskland och i mindre utsträckning till ytterligare europeiska länder. Det verkar gå bättre för arten i Europa än i Asien där den drabbats av mycket habitatförstörelse. Ökad tolerans mot människor verkar också vara en tendens i vår världsdel. Då och då rapporteras om mandarinänder som landar på trädgårdars gräsmattor och de väcker förstås uppmärksamhet. Och som sagt, vilt och tamt blir ofta luddiga begrepp över tid.

Först i Sverige tros ha varit en individ i Uppland 1894. Den sköts förstås, och stoppades upp. Någon tyckte nog att den var vacker även som orörlig på en hylla. Det skulle dröja till 1977–1979 innan häckning konstaterades i svenska marker. Men den har ju till och från funnits i parker i några skånska städer, exempelvis i Botaniska trädgården i Lund. Rapporterna om observerade mandarinänder är många, men de betraktades länge som rymlingar. Inte minst Ängelholm och Rönne å har figurerat i rapporterna. Med en påtaglig population i det vilda inte så långt från oss blev den kryssbar i Sverige 2019 (kategori C).

Mandarinanden är hållhäckare liksom knipa och storskrake, kaja och skogsduva och skulle kunna gynnas av holkar. Gamla skogar med småvatten är habitatet den föredrar.

ARNE OHLSSON
LUND

Årets fokusart: Svarthakad buskskvätta – en lägesrapport och lite ”latin”

Det är ännu för tidigt att göra en slutbedömning av antalet häckande par i Skåne 2024. Det får anstå till nästa nummer. I skrivande stund (24 juli) har drygt 20 säkert eller troligt häckande par rapporterats på *Artportalen*. Det är betydligt lägre än de 34 par som bedömdes häcka 2022 och för 2023 redovisade *Fåglar i Skåne* 24 säkra, åtta troliga och 54 möjliga häckningar. Efterhand som arten blivit vanligare minskar förmodligen rapportviljan och det var den vi hoppades kunna inspirera till i år. Vi får se var vi landar.

Spridningen i Skåne är dock god i år – det finns säkra eller troliga häckningsfynd från alla fyra hörnen och några i inlandet. Här kan nämnas Skålderviken, Skanörs ljun, Ystadtrakten, Simrishamnstrakten, Kristianstadsområdet samt i inlandet vid Hovdala, Vomb-Krankeområdet och Ilstorp.

Vi hoppas alltså på fler rapporter och gör alltså en slutsummering i nästa nummer av

Anser. Det kan också nämnas att det i dagsläget endast finns uppgifter om säkra eller troliga häckningar från två andra landskap under 2024 – nämligen Halland och Bohuslän.

Många noterade kanske att Gustaf Rudebeck benämnde arten som *Pratincola rubicola* i den text vi hade i förra numret. Det kräver sin förklaring. Svarthakad buskskvätta namngavs av Linné 1766 och enligt Sven Nilsson fick den då namnet *Motacilla rubicola*. Men i den danska författaren Løppenthins verk *Danske Ynglefugle i fortid og nutid* från 1967 finns det två namn från Linné. Dels *Motacilla rubicola* med kommentaren Frankrike, dels *Muscicapa torquata* med tillägget Kaplandet. Det finns också uppgifter om båda dessa släktnamn och en hel del artnamn, på vad jag förmodar är olika underarter, från Linné och 1766. *Saxicola* verkar dock vara det vanligaste släktnamnet redan då – åtminstone nämner Linné flera troliga underarter med detta släktnamn.

Nilsson (1858) använde namnet *Saxicola rubicola*. Det verkar också ha varit den gängse namngivningen under resten av 1800-talet. Men i Emil Holmgrens bokverk *Handbok i Zoologi* från 1870 presenteras gruppen buskskvättor som *Pratincola* medan de två arterna namnges med släktnamnet *Saxicola*. I Sven Ekmans *Djurvärldens utbredningshistoria* från 1922 och i *Nordens Fåglar* (1926) heter arten emellertid *Pratincola rubicola*, alltså det namn som Gustaf använde. *Pratincola* dyker dock upp redan 1910, då som *Pratincola torquata insularis* (Avibase). Släktnamnet *Pratincola* används också av Einar Lönnberg i *Sveriges ryggradsdjur, fåglarna* från 1915.

Släktnamnet *Pratincola* används också som släktnamn för vår vanliga buskskvätta i Rudolf Söderbergs *Våra Fåglar* från 1947. Men i bokverket *Våra Fåglar i Norden, del 4*, även det från 1947, finner jag för första gången det sedermera så allmänna namnet *Saxicola torquata*. Först nu dyker alltså det artnamn upp som har sitt ursprung i Sydafrika! Så förhöll det sig till 2003

”Kärt barn” har haft många vetenskapliga namn.
Foto: Hans Cronert

Svarthakad buskskvätta, hane, i april. Foto: Mattias Ullman.

(Fågelåret 2003) då artnamnet plötsligt ändrades till *torquatos*. Detta artnamn användes för övrigt redan 1766, då för en förmodad underart. Sen slöts cirkeln när svarthakad buskskvätta skiljdes från tidigare underarter 2012 och blev egen art. Den fick då det nygamla namnet *Saxicola rubicola*.

Pratincola lär betyda något i stil med ängsinvånare och *saxicola* sten- eller klippinvånare och båda kan väl hyfsat väl beskriva artens biotoppreferenser. *Rubi* i sin tur lär betyda buske och efterleden *cola* invånare.

Vetenskapliga namn är universella och därmed kan forskare och andra kommunicera med varandra utan risk för missförstånd. Men det gäller att hålla sig uppdaterad! Många släktnamn och ibland artnamn har ändrats under åren och påfallande många släktnamn har ändrats helt nyligen. Exempelvis har flera gamla *Anas*-arter (simänder) fått nytt släktnamn liksom flera *Larus*-arter (måsfåglar). Historien ovan om den svarthakade buskskvättan visar på detta och i närtid har vi alltså behövt uppdatera många av de vetenskapliga namn som vi

med möda lärde oss för ett antal år sedan. Att dessa ändringar sker beror på ny kunskap om arternas och artgruppernas släktskap.

Källan jag använt i texten om de vetenskapliga namnen är bland annat <https://avibase.bsc-eoc.org/species.jsp?lang=SV&avibaseid=0EA8F8B905405FB3&sec=synonyms>.

KENNETH BENGTSSON
ARLÖV

Pingsten 1928 och sommaren 2024

Om man tittar sig i spegeln varje morgon ser man ingen skillnad från igår. Det är *status quo*. Men testa ett foto från "förr i tiden" – då blir verkligheten synbar. Lite grovt kan man nog påstå att fågellivet i vår närhet ser likadant ut i år som i fjor och kanske förrfjor – ingen större skillnad. Men om vi tänker tillbaka, eller tar del av mångåriga inventeringsserier, märker vi att det har hänt saker. Och på hundra år händer det väldigt mycket. Vem skulle t.ex. idag reagera inför en obs av en storskarv – knappast någon. Men i maj 1939 skrev Gustaf Rudebeck följande om en sådan: "Höllviken den 18 maj. En jättesensation. Ny art för Skåne för oss alla. Den satt på en påle i Höllviken". Och vad sägs om följande reaktion på en flock om 56 vitkindade gäss samma år: "Först vågade jag knappt tro mina ögon. En rastande flock på flera tiotal exemplar var något högeligen märkligt, det ansåg alla skånska fältornitologer vid denna tid". (Gustaf Rudebeck i personlig dagbok).

Vi har nog också vår personliga bild av hur en normal fågelfauna ska se ut. De av oss som

nått en mogen ålder kan t.ex. notera att gräsparvarna har blivit betydligt färre, medan de yngre, säg 25-åringar, kanske upplever att arten håller en ganska stabil stam – "den ses här och var och så har det väl alltid varit". Vi har alla vår egen bild.

För att exemplifiera det hela tar vi en titt på en reseskildring från Öresund till Hanöbukten under pingsten 1928. Erik Rosenberg, den näst intill världsberömda närkingen, gjorde denna tripp och berättade om den i *Svenska Jägarförbundets Nya Tidskrift* 1929. Jag klipper ut valda delar och de visar på en till stor del annorlunda fågelfauna än den vi känner idag.

Rosenberg inleder med orden: "Skåne är för fågelvännen ett förlovat land. Där bor storken på hustaken och näktergalen i de sydländskt yppiga skogarna som vimla av rådjur, där bor hägern i kolonier och tornugglan i kyrkorna på slätten, där finns ännu blåkråkan och i sjöarna och längs de grunda havsstränderna lär man känna många fåglar, som äro främmande för en uppsvensk".

Blätare: Preliminärt häckade tre par i Maglarps sandtag 2024. Foto: Helen von Holten.

Ciceroner var kandidaterna Arne Bergengren och Gunnar Nordquist. Turen började vid strandängarna i sydväst. Där sågs bland annat "Baltiska kärrsnäppor [sydliga kärrsnäppor] som ibland kommo flygande emot oss och slogo till på marken några meter bort. Det var sådana som hade ungar i närheten och vi kunde här och var upptäcka sådana små, näpna kråk löpa undan på håll". Utöver arterna som finns än idag såg sällskapet "vitbröstade strandpipare", alltså svartbent strandpipare samt bo av stjärtand.

Färden gick via Yddingsjön till Vomb- och Krankesjöarna. Från den sistnämnda finns denna passus i texten: "Krankesjöns norra strand är sandig och har föga eller ingen vattenvegetation. Kärrsnäppor och vipor äro här karaktärsfåglar, därjämte finnas större strandpiparen och rödbenan". Från samma plats följande dag skriver han: "... och på en telefontråd satt en kornspurv, tjock och myndig, spelande sin lilla melodi". Svarttärnor och svarthalsade doppingar lades också till artlistan, men en art saknade Rosenberg – knölsvanen! Den arten var nämligen borta från sjön sedan sista häckningen 1923 och i princip utrotad i Skåne. Det var mycket som var annorlunda då Rosenberg besökte Skåne 1928!

Eftermiddagen ägnades åt Vombs ängar: "Snart kommo rödspovarna" skrev Rosenberg och nämnde att arten tydligen trivdes på lokalen. På ängarna häckade även skedand, årtar, tofsvipa, storspov, rödbena, kärrsnäppa, enkelbeckasin, kornknarr och småfläckig sumphöna. Och så en art till som också beskrevs som "särskilt talrik" – brushanarna! Grattis till den som hittar samma artsammansättning på Vombs ängar idag!

Dagen efter begav sig sällskapet till det Piperiska godset Christinehof och det var bland annat mellanspetten som lockade dem. Och visst sågs den. En annan art i denna trakt var svarthakedoppingen och om denna berättar Rosenberg att "till vår häpnad och förargelse berättade en inföding att man brukade skjuta bort sådana där doppingar för att gynna änderna".

Sista anhalten var Yngsjö där kärrsnäppor återigen sågs och dessutom en dvärgmåls i "parningsflykt" och som troddes häcka i kärret!

Det jag saknar i berättelsen är rovfåglarna. Fast orm- och bivräk nämns från Christinehof och Rosenberg skriver också "eljest var rovfågeltillgången klen i de trakter som berördes av resan,

Stytlöparna kläckte tre ungar vid Klingavälsåns utlopp. Tyvärr förlorade de alla. Den sista sågs 6 juli. Foto: Christian Nilsson.

ojämförligt mindre än på slätterna i Nerike".

Om Rosenberg kunnat göra om resan nu, 96 år senare, hade han förmodligen sett lika många arter, kanske till och med fler, men till viss del andra än de han såg 1928. Som exempel på nya arter möjliga att se på en likadan tripp kan nämnas skärfläckor på flera lokaler, inte minst i sydväst, knölsvan och skägges i Krankesjön, kanske några svarthakade buskskvättor och vitstjärniga blåhakar, gransångare överallt, fler rovfåglar, inte minst röda glador och havsörnar, och en mängd grågäss på många platser. Förmodligen hade vi också kunnat lova Erik ägretthägrar och kanske också en lappuggla. Men tornugglor, mellanspettar, svarthakedoppingar och kärrsnäppor utanför sydväst hade han fått klara sig utan. Likaså mångfalden på Vombs ängar.

Under sommaren 2024 hade vi också kunnat berätta för Erik att biätare häckade för tredje året i rad i Skåne och att ett par stytlöpare kläckte ungar vid Klingavälsån. Vi hade också kunnat nämna att den skånska örnstammen sannolikt består av över 60 häckande par havsörnar och omkring tio par kungsörnar. Allt detta borde ha förvånat honom. Nytt sedan 1928 är också att koltrastar, björktrastar, rödstjärtar och ringduvor numera är allmänna tätortshäckare. Kanske hade Erik också varit intresserad av de unika fynden av dvärgskarv i landskapet och om artens expansion i Europa? Vi hade nog kunnat ha haft ett intressant samtal om den skånska fågelfaunans utveckling under 96 år!

SAMMANFATTAT AV
KENNETH BENGTTSSON
ARLÖV

Det går dåligt för många vadare

BirdLife har uppdaterat den globala hotstatusen för en del arter och det handlar som regel om försämrad status. Rubriken på rapporten är "Globally Threatened Bird Forum" och den hittas på <https://forums.birdlife.org/2024-red-list-update>.

Totalt redovisas ändrad global hotstatus för 152 arter, huvudsakligen utomeuropeiska sådana. Men det finns oroväckande många vadarter med på listan, nämligen 22 stycken. Av dessa har 14 setts i Sverige – tre häckande, två regelbundet rastande och nio tillfälliga gäster. Jag redovisar dessa 14 och hotstatus ska läsas LC = livskraftig, NT = nära hotad och VU = sårbar (Tabell 1). Samtliga har alltså fått sämre global status än tidigare och åtta av dem anses numera vara sårbara, bland annat vår egen myrsnäppa.

Anledningen till att det går dåligt för så många vadarter är sannolikt försämrade förhållanden på rastnings- och övervintringsplatser. Mänsklig exploatering av i första hand kustområden, men även av våtmarker i stort, innebär att ytan med tillgängliga goda rastnings- och övervintringsområden krymper snabbt. Då många av de aktuella arterna är långflyttande sådana innebär försämrade rastningsmöjligheter helt enkelt att överlevanden under flyttningen försämras med minskande populationsstorlekar som följd. Pro-

Tabell 1. Hotstatus för 14 vadarter, tre häckande i Sverige, två regelbundet rastande och nio tillfälliga gäster.

Art	Status	Utbredning
Kustpipare	LC-VU	Arktisk tundra
Hudsonspov	LC-VU	Nordamerika
Roskarl	LC-NT	Cirkumpolär
Myrsnäppa	LC-VU	Norden & västra Ryssland
Styltsnäppa	LC-NT	Nordamerika
Spovsnäppa	NT-VU	Sibirisk Ishavskust
Kärnsnäppa	LC-NT	Vid utbredning
Dvärgsnäppa	LC-NT	Nordamerika
Vitgumpsnäppa	LC-VU	Nordamerika
Prärielöpare	NT-VU	Nordamerika
Mindre gulbena	LC-VU	Nordamerika
Större gulbena	LC-NT	Nordamerika
Mindre beckasinsnäppa	LC-VU	Nordamerika
Större beckasinsnäppa	LC-NT	Nordamerika & östra Sibirien

blem kan också finnas i häckningsområdena där försämrad häckningsframgång spår på den redan problematiska bilden. I ett längre perspektiv, eller kanske är vi redan där (?), finns stora risker för att den globala uppvärmningen kommer att försämra kvaliteten på många vadarters arktiska och boreala häckningsområden.

Tack till Martin Green för värdefull input.

KENNETH BENGTSSON
ARLÖV

Vår egen myrsnäppa anses numera vara "sårbar".
Foto: Tommy Holmgren.

Krigets oräknade offer

Det har i skrivande stund gått två och ett halvt år sedan Ryssland startade sitt anfallskrig mot Ukraina. Något slut på kriget skymtar inte. Utöver det enorma mänskliga lidandet och de kolossala skadorna på det ukrainska samhället drabbas naturligtvis naturen och djurlivet hårt. De långvariga effekterna på naturen och hur många vilda djur som har oturen att drabbas är svårt att få grepp om, men fruktansvärt illa är det förstås.

Ett ornitologiskt forskningsprojekt har i någon mån råkat sammanfalla med kriget i Ukraina. Forskare från Estland och Storbritannien utrustade 21 större skrikörnar *Clanga clanga* 2017 med GPS-sändare. Det ägde rum i Belarus, där fåglarna häckar i de skogsområden som ännu finns kvar. Men inför vintern som ofta är sträng med kontinental kyla och mycket snö flyttar örnnarna söderut, och på vägen under dem ligger Ukraina. I februari 2022 inledde Ryssland anfallet och i mars var det tid för de första större skrikörnarna att påbörja vårflytten till Belarus. Dessbättre överlevde de vårflytten, trots allt. Det måste ha varit minst sagt skräckinjagande att närma sig krigszonen, och givetvis livsfarligt. De lyckades undvika hemskheterna genom att ta omvägar. Örnnarna anlände förstås senare

än normalt till häckningsområdet, de rastade kortare tid på flygrutten och forskarna tyckte sig ana stress och oro i deras beteende vid ankomsten. (Active European warzone impacts raptor migration. *Current Biology* 2024:34). Sen kan man ju befara det värsta för oerfarna ungfåglar eftersom hemskheterna fortsätter i Ukraina som ska passeras vår och höst.

Att få forskningsinblickar i krigszoners djurliv är givetvis svårt och ofta mer eller mindre omöjligt. Och fler krig än det i Ukraina rasar i världen, exempelvis i Sudan med sitt afrikanska djurliv utan att detta ägnas någon uppmärksamhet i media. Ytterligare krig hotar på olika håll i världen. Våldsamma knarkkarteller och gerillarörelser gömmer sig i naturreservat och nationalparker i många länder. Och illegal handel med vilda djur och djurdelar är business av gigantiska proportioner och oerhört grymt.

Om de vilda djuren kunde framföra sin uppfattning till de krigande *Homo sapiens* skulle det säkerligen bli: Galna människor.

De vilda djuren är alla krigs oräknade offer.

ARNE OHLSSON
LUND

Ung större skrikörn.
Foto: Mikael Arinder.

Nu flyttar vi till staden!

Det var nog ingen fågel som tänkte så som överskriften påstår, men ändå var det några som för inte så länge sedan vågade ta steget att bygga bon och föda upp ungar i städer och i samhällen. Det började med några få par och sådana brukar man kalla för pionjärer. Från början var det nog stora parker som lockade dem, men sedan har de spridit sig till trädgårdar och efterhand även till ganska sterila stadsmiljöer. Dessa fick sen andra, inte minst deras ungar, att följa efter, och idag har vi många arter som häckar i vår omedelbara närhet. Så var det alltså inte för bara etthundra år sedan.

Bland de nya stadsfåglarna kan vi nämna två idag mycket vanliga fåglar, nämligen koltrast och ringduva. Innan dessa valde att testa stadslivet var de mycket

skygga skogsfåglar. Men idag ser vi både koltrastar och ringduvor nästan överallt och de har vant sig vid att människorna inte är särskilt farliga. Många verkar helt orädda och ibland känns det som att man riskerar att trampa på dem. Däremot är de som fortfarande häckar i skogarna mycket skygga – man kan nästa tala om två olika arter – skogs- och stadsringduvor/koltrastar. Andra arter som idag med rätta kan kallas för stadsfåglar är talgoxar, rödstjartar, strandkator och fiskmåsar.

Av dessa är strandskatan kanske den mest intressanta. För inte så längesedan var den en ren kustfågel. Men så kom några på att det fanns mycket mat i städernas gräsmattor och att det gick bra att föda upp ungar i dessa områden. Idag ser vi strand-

Ringduvorna är numera mycket vanliga i parker och trädgårdar. Foto: P-G Bentz.

Rödstjärten har funnit sig väl tillrätta i stadsmiljön.
Foto: P-G Bentz.

Ruvande strandskata på parkeringsplats.
Foto: P-G Bentz.

skator i många stadsmiljöer – i hamn- och industriområden, på idrottsplatser eller längs vägarna. De kan till och med ses med ungar runt de stora köpcentrerna i många städer.

Förklaringen till att många arter idag känner sig hemma i stadsmiljöer beror på olika saker. Vi måste nog komma ihåg att städer och samhällen inte såg likadana ut förr i tiden. Det fanns t.ex. inte så mycket träd, trädgårdar och parker då – det var fattigare och sterilare miljöer. Men idag finns det många gröna miljöer i de flesta städerna, inte minst i parker och i villaområden. Dessa miljöer bjuder på många fördelar – det finns gott om mat, många lämpliga boplatser och det finns inte så många rovdjur (förutom tamkatter). Men en del rovdjur har följt efter och en sådan är sparvhöken – i en del städer också duv-

höken. Det är alltså inte helt ovanligt med hökungar i stora städer – dock oftast i de stora parkerna. Det finns t.o.m. pilgrimsfalkar som bor på höga byggnader i en del städer.

För andra fågelarter som idag finns i våra samhällen finns en annan förklaring. De har spridit sig norrut eller söderut under senare tid och då funnit att stadslivet passar dem bra. Exempel på sådana är björktrast från norr och gransångare från söder – de är idag vanliga stadsfåglar, inte minst gransångarna.

KENNETH BENGTLSSON
ARLÖV

Susanne "Sanna" Nilsson

"Jag tror jag har Pippi på Fåglar" menar Susanne "Sanna" Nilsson som av lera skapar dekorativa, uttrycksfulla fågelfigurer.

I första hand inspireras hon av våra inhemska arter.

Keramikern Susanne "Sanna" Nilsson brinner för konsthantverk i lera och har haft fåglar som en stor inspirationskälla under många år. Gärna fåglar från verkligheten, framför allt våra vanligaste fågelarter här i Norden. Sanna tycker att leran är ett fantastiskt material som inspirerar och inbjuder till lek och spänning.

I Ödsmål, strax norr om Stenungsund i Bohuslän, pågår något speciellt. I Sannas keramikverkstad Rep & Lera bränns leran för fullt till hennes konstverk. Med stort intresse för form och skapande startade hon sin verksamhet för över 25 år sedan och har från 2002 arbetat heltid med keramik. Redan i barndomen började hon intressera sig för att arbeta i lera som

hon själv grävde upp ur backen. I början av 1990-talet gick Sanna ett antal kurser i keramik för att lära sig grunderna och att bemästra materialet, för att sedan kunna skapa egna verk.

"Jag tycker det är väldigt roligt att arbeta med lera då det är en ständig utmaning att få till rätt form, färg och finish. Skapandet gör mig lycklig och för mig är det viktigt att arbete ska vara lustfyllt. Mycket av min humor och personlighet speglas i konstverken, något som jag tror många tilltalas av. Det hela började som ren brukskeramik, såsom muggar, tekannor, skålar som dekorerats med så kallat sjömansarbete, olika knopar i hampa, därav namnet Rep & Lera" berättar Sanna Nilsson.

Fåglar har blivit ett återkommande tema hos Sanna och det var något som uppstod tidigt i hennes konstnärskarriär. Både flaskor och skulpturer med varierande fågelform förekommer och de olika trädgårdsfåglar, stora som små, som hon tillverkar ligger henne extra varmt om hjärtat.

"Fåglar har alltid varit en stor inspirationskälla, de har en form och variationsrikedom som gör att det alltid finns något nytt att skapa utefter. Det blir aldrig trå-

kigt. Trädgårdsfåglarna jag tillverkar blir väldigt bra i rabatten, krukan eller balkongen, sommar som vinter och det blir en extra färgklick i hemmamiljön", säger Sanna.

Om man har en egen idé eller önskan på en fågel kan man vända sig till Rep & Lera, då skapar Sanna gärna efter önskemålen. Hon arbetar mycket med olika glasyrer och det är något som utvecklas hela tiden. Sanna har gärna utställningar där hon visar upp sina fantastiska skapelser.

”Det är hårt arbete och många års övning som ligger till grund för det jag ställer ut. Att bli en duktig keramiker tar omkring tio år, brukar man säga. Men jag känner fortfarande att det finns en hel del att lära och delar inom hantverket jag vill bli bättre på. Att jobba mot en utställning är alltid utmanande, när allt ska stämma. Men det är också det som gör det så spännande och kul. Man utvecklas hela tiden.”, avslutar Sanna.

Kommande utställning är till hösten i Mariestad. Sannas fåglar kan man hitta i butiker runt om i Sverige. Hon är även med och driver Hantverkskollektivet, Galleri hantverket i Stockholm och Handkraft i Trollhättan.

Susanne "Sanna" Nilsson
(född 1961)

kontaktamig@repolera.se
www.repolera.se

Sannas verk:

1. Talgoxar (Sidan 44 t.v.).
2. Rödhake (Sidan 44 t.h.).
3. Rubinnäktergalar (Sidan 45)
4. Blåmesar (Föregående uppslag t.v.).
5. Domherrar (Föregående uppslag t.h.).
6. Strandskator – flaskmodeller (Ovan).
7. Gravand, vitkindad gås, eremitibis, talgoxe, gräsand, blåmes och stare – flaskmodeller (Motstående sida).

LOKALKLUBBARNAS PROGRAM HÖSTEN 2024

*Alla SkOFs medlemmar är välkomna att delta i lokalklubbarnas programverksamhet.
Om inte annat anges gäller ordinarie samlingsplats.*

Lokalklubbarnas program uppdateras löpande.
För aktuell information – besök respektive klubbs hemsida.

Datum	Programpunkt	Arrangör
Augusti		
25	Sydkusten öster om Kämpinge. Samling p-platsen vid Själlandstorg i Malmö kl. 08:00.	MO
25	Rovfåglar vid Näsbyholm, Havgård och Böringe. Samling ICA Kvantum i Hörby kl. 07:00.	GRUSE
25	Åhus. Samling kl. 07:00 vid p-platsen Naturvetarevägen 2 i Lund.	LFK
September		
3	Fåglar i Malmös närhet. Samling p-platsen vid Själlandstorg i Malmö kl. 18:00.	MO
8	Sträckskådning i Juleboda. Samling kl.06:00 i Juleboda.	NÖSFK
10	Skådarmorgon till fågelplattformen "Slingra dig". Samling på platsen kl. 08:00.	GBF
15	Andfågelräkning i Finjasjön nr 245. Samling i Spindeln kl. 09:00.	GBF
15	Knösen. Samling kl. 08:00 vid p-platsen Naturvetarevägen 2 i Lund.	LFK
21	Skånes västkust. Samling på-platsen ICA Kvantum i Ystad kl. 08:00.	SÖSFK
22	Med Mats i hemmamarker. Samling kl. 08:00 på p-platsen Naturum Vattenriket.	NÖSFK
22	Falsterbo fyr och Skanörs ljung. Samling p-platsen vid Själlandstorg i Malmö kl. 08:00.	MO
28	Sträckfågelräkning vid Hovdala. Samling vid Lörupsbackarna, V Hovdala slott från kl. 07:00.	GBF
29	Sträckfåglar vid Falsterbo. Samling Olympiaskolans parkering i Helsingborg kl. 06:00.	KOF
Oktober		
5	Euro Birdwatch med Höstfåglar på Näsby fält. Samling kl. 08:00 på p-platsen Norra Lingenäset.	NÖSFK
6	Euro Birdwatch med Fågelsträck i Juleboda. Samling kl. 06:45 i Juleboda.	NÖSFK
6	Stavstens udde. Samling p-platsen vid Själlandstorg i Malmö kl. 08:00.	MO
12	Höststräck. Samling kl. 09:00 i Hörte hamn. Vi besöker även Abbekås.	SÖSFK
13	Skånes västkust. Samling kl. 08:00 p-platsen Naturvetarevägen 2 i Lund.	LFK
20	Näsbyholm. Samling p-platsen vid Själlandstorg i Malmö kl. 09:00.	MO
20	Vombområdet. Samling kl. 09:00 vid p-platsen Naturvetarevägen 2 i Lund.	LFK
21	Skånes västkust. Samling på-platsen ICA Kvantum i Ystad kl. 08:00.	SÖSFK
22	Falsterbo fyr och Skanörs ljung. Samling p-platsen vid Själlandstorg i Malmö kl. 08:00.	MO
28	Sträckfågelräkning vid Hovdala. Samling vid Lörupsbackarna, V Hovdala slott från kl. 07:00.	GBF
November		
10	Vindexkursion. Samling kl. 07:00 vid p-platsen Naturvetarevägen 2 i Lund.	LFK
16	Baldringe våtmark. Samling p-platsen vid Baldringe kyrka kl. 09:00.	SÖSFK
17	Gäss, rovfåglar m.m. vid Övedskloster. Samling p-plats Själlandstorg i Malmö kl. 09:00.	MO
December		
7	Gäss m.m. vid Verkasjön/Alunbruket. Samling på p-plats vid Verkasjön kl. 09:00.	SÖSFK
8	Kust- och parkfåglar i Lomma och Alnarp. Samling p-plats Själlandstorg i Malmö kl. 09:00.	MO
8	Örnar och gäss. Samling kl. 09:00 vid p-platsen Naturevetarevägen 2 i Lund.	LFK

LOKALKLUBBAR I SKÅNE

GÖINGEBYGDENS BIOLOGISKA FÖRENING (GBF) www.gbfnatur.se
Kontaktperson: Håkan Winqvist, 0725 79 48 66, familjen.winqvist@telia.com

KULLABYGDENS ORNITOLOGISKA FÖRENING (KOF) www.kof.nu
Samlingsplats: Meddelas i programmet.
Kontaktperson: Tommi Sandberg, 0707 23 19 09, totta.sandberg@yahoo.se

LUNDABYGDENS FÅGELKLUBB (LFK) www.lundabygdensfagelklubb.se
Samlingsplats: Meddelas i programmet.
Kontaktperson: Helena Heyman, 0736 18 96 68, helena.heyman@telia.com

MALMÖORNITOLOGERNA (MO) www.malmorn.se
Samlingsplats: P-platsen vid Sjöllandstorg (korsningen Roskilde-/Margaretavägen).
Kontaktperson: Sven-Erik Svensson, 0706 65 64 32, svenerik.svensson1949@gmail.com

NORDÖSTRA SKÅNES FÅGELKLUBB (NÖSFK) www.spoven.com
Samlingsplats: Parkeringen vid naturum i Kristianstad.
Kontaktperson: Evert Valfridsson, 0706 02 30 45, evertvalfridsson4@gmail.com

RINGSJÖBYGDENS FÅGELSKÅDARE (GJUSE) www.gjuse.se
Samlingsplats: Parkeringen vid ICA Kvantum i Hörby.
Kontaktperson: Lars-Olof Nilsson, 0723 93 74 14, lars-olof.nilsson1@outlook.com

SYDÖSTRA SKÅNES FÅGELKLUBB (SÖSFK)
Samlingsplats: Meddelas i programmet.
Kontaktperson: Bengt Celander, 0709 29 95 88

GLADORNA – NÄTVERKET RAPPHÖNAN SKÅNE
Samlingsplats: Västra Stationstorget Lund (baksidan av tågstationen).
Kontaktpersoner: Monica Pedersen, 0735 50 61 47, mOnick@hotmail.com
Eva Engberg, 0708 25 66 50, seeveg@gmail.com

Kungsrör. Foto: Mikael Arinder.

PROGRAM HÖSTEN 2024

Nu drar SkOFs föredragskvällar igång för hösten!

Föredragen börjar kl. 19.00 i Blå hallen på Ekologihuset.

Endast insläpp genom huvudingången mot Sölvegatan senast kl. 19:15.

Infart till parkeringen (som är avgiftsbelagd) sker via Ole Römers väg.

För att möjliggöra för dem som inte kan komma till Ekologihuset kommer vi även att sända föredragen digitalt via Zoom.

På SkOFs hemsida och Facebooksida kommer det inför varje föredrag att finnas en länk till Zoom. Via denna kan intresserade koppla upp sig, se föredraget och höra föredragshållaren. OBS! Länken till själva föredraget skall användas först strax före föredraget.

28 oktober – Christopher Gullander:

”Den frivilliga sömnlöshetens tid – betraktelser från ett skådarliv”

Christopher har skådat fågel sedan slutet av 1990-talet och skriver ofta om fågelupplevelser kopplade till livet i stort. Tillsammans med Anders ”Widde” Wirdheim driver han Pippipodden, en podcast om fåglar och fågelskådning. I Pippipodden läser han upp sina texter om händelser från verkliga livet. Till vardags arbetar han som naturvägledare på naturum Getterön.

Ikväll kommer Christopher att kåsera kring olika upplevelser han har haft kopplade till bilder som han har tagit. Det ligger ofta ett skimmer över berättelserna som berör och ger eftertanke hos läsaren eller lyssnaren. Christopher vill gärna att den som lyssnar ska känna igen sig på ett eller annat sätt från sitt eget liv.

Foto: Mikael Arinder.

4 november – Mikael Arinder:

”Valencia & Alicante – behaglig februariskådning på Spaniens östkust”

Området kring Valencia och Alicante på Spaniens östkust är fågelrikt och lättillgängligt. Inom ett ganska litet område finns kust, våtmarker, risfält, dammar, stäpp och berg. Parc Natural de l’Albufera och Parc Natural El Hondo är två välkända fågellokaler. Mikael visar bilder och berättar från en resa till Valencia och Alicante i februari i år. Förutom miljöbilder blir det fågelbilder av hägrar, simänder, kamsot-höns, purpurhöns, större flamingos, styltlöpare, rödnäbbade trutar, gåsgamar, örnar, sammetsmåttor, svarta stenskvättor och alpjärnsparvar. Kan-ske inspireras du till att göra en resa ner till Alicante och besöka några av de fågellokaler som det berättas om. Mikael är en driven fågelfotograf och ordförande i SkOF.

Foto: Helen von Holten.

PROGRAM HÖSTEN 2024

11 november – Jens Morin:

”Våtmarksrestaurering & Klingavälsåns mynning”

Skåne har förlorat i princip alla våtmarksmiljöer genom utdikning, men de senaste decennierna har man arbetat med att skapa våtmarker igen. Jens har arbetat med våtmarker på Länsstyrelsen och som konsult i över 20 år och kommer att berätta om restaurering av våtmarksmiljöer. Jens hemmalokal, våtmarken vid Klingavälsåns mynning, är bekant för de flesta skånska skådare och Jens kommer särskilt att berätta om detta område och dess fåglar, både typiska arter och tillfälliga gäster.

Foto: Jens Morin.

Foto: Arne Hegemann.

18 november – Arne Hegemann:

”Kajornas hemliga liv”

Kajan är en av Skånes vanligaste fåglar. Den syns nästan överallt. Några gillar dem, andra inte. Men hur mycket vet ni om deras ekologi och beteende? I detta föredrag kommer Arne att berätta om löpande forskning som pågår sen tio år i en koloni på Revingehead. Han visar vad som händer under häckningssäsongen och vilka ungar som har störst risk att bli mat åt duvhökar. Dessutom kollar vi på lite roliga aspekter av deras parningsbeteende. Han berättar också om vad modern spaningsteknik kan berätta för oss om kajornas övervintringsbeteende. Vissa av våra skånska kajor är nämligen flyttfåglar! Men vad avgör om en individ flyttar söderut eller övervintrar här och vart flyttar den? I föredraget får ni svaren.

25 november – Carl-Axel Bauer:

”Vietnam – brednäbbar, juveltrastar, solfåglar och mycket mer!”

Carl-Axel tar oss med på en kombinerad foto- och fågelskådningsresa i södra och centrala Vietnam. Det blir bilder på många exotiska fåglar från detta artrika land. En del av dessa arter är normalt mycket svårsedda, men om man har tillgång till strategiskt belägna gömslen finns möjligheter till fina observationer och foton. Vi kommer bland annat att bekanta oss med brednäbbar, juveltrastar, granna flugsnappare och solfåglar. Det blir även några bilder på vackra fjärilar, häftiga ödlor och en och annan orm.

Foto: Carl-Axel Bauer.

Stora Storksläppet 2024

I år släpptes 36 ungstorkar ut från hägnet i Hemmestorps Mölla 27 juli. Ytterligare tio sent kläckta ungar släpptes från Fulltoftahägnet 17 augusti.

Tillsammans med 92 ungar som kommit på vingarna i de 52 friflygande storkparens bon blev årets kull nästan 140 storkungar stor.

Text: Staffan Åkeby

Foton: Ingvar Eliasson, Anita Olsén och Staffan Åkeby

År 2024 var ett normalår för den svenska storkstammen vad gäller antal ungar. I hägnen har 45 par häckat och det har resulterat i 50 ungar. Totalt innebär det en påfyllnad med 136 ungar till storkbeståndet. Det inkluderar även de 16 ungar som har fötts upp hos projektets samarbetspartner Nordens Ark i Bohuslän, som hyser tio av projektets avelspar. Samtliga årets ungar har ringmärkts, varav tre även har försetts med små benmonterade gps-sändare.

Storkprojektets höjdpunkt för året är det gemensamma utsläppet av årets uppfödda storkungar. I år ägde det rum i strålände högsommarväder 27 juli vid Hemmestorps Mölla. Ett 40-tal volontärer slussade besökarna in på parkering och vidare in genom entrékassorna. Säkerheten var hög, både ute på parkeringen och inne bland publiken.

Drygt 1000 besökare räknades in under dagen och publiken fick fyllig information om storkarna av engagerade volontärer. Besökarna kunde köpa storksouvenirer, gå tipspromenad och för de yngre fanns en uteateljé där man fick rita egna storkar.

På Möllans stenlagda gård serverades kaffe och saft samt kakor av flinka volontärer, för året uppdressade i nya ljusblå västar, vilket tilltalade många, men inte alla! Kaffe och kaka ingick i entrépriset, vilket däremot tilltalade alla!

SkOF fanns på plats med en egen monter, vid sidan av BirdLife Sverige och andra utställare. Linda Birkedal är ordförande i Storkprojektet och hon underhöll publiken med hjälp av olika intervjuoffer i väntan på släppet.

Många ville ha bästa platsen för att kunna ta bra bilder på storkarna när väl det stora ögonblicket inträffade och grinden öppnades med hjälp av ett långt rep. Spänningen steg! När grinden öppnades mot friheten tog det några andlösa minuter innan de första storkarna vågade sig ut, men så småningom hade alla lämnat voljären.

Årets ungstorkar var ganska obenägna att ta till vingarna för några längre stunder. I stället lockade den nylagna vallen med allehanda godsaker för en kräsen storkgom! Men snart väntar en lång resa söderut och så småningom en återkomst till Skåne som vuxna och häckningssugna storkar om ett par år om allt går väl för dem. En grupp på 31 storkar har redan lämnat landet och två av gps-sändarna rapporterar i skrivande stund från tyska Flensburg.

Fågeltornskampen 2024

Årets upplaga av Tag Plats var den första som skedde samordnat med Fågeltornskampen, vilket för deltagarna innebar chansen att mäta krafterna mot lag inte bara i Skåne utan i hela Sverige, Finland och Danmark. För SkOFs del betydde förändringen en kraftigt minskad arbetsbörda då Birdlife Sverige tagit över administrationen kring anmälan och rapportering. Med detta kom också möjligheten att rapportera i realtid, vilket många lag utnyttjade och som gjorde kampen spännande att följa online för oss som satt hemma.

Evenemanget gick av stapeln 4 maj, en vacker dag i slutet av en tidig vårvärmebörja, och lockade fyra skånska lag. I överlägsen ledning, inte bara i Skåne utan i hela landet, kom *Farhultsviken* i Farhultstornet med otroliga 109 arter (Henrik Johansson, Thomas Svanberg, Mårten Müller, Oskar Lindberg, Olof Strand, Peter Franzén, och med besök under morgonen av Klas Rosenkvist). Peter berättar mer om deras dag nedan.

Därefter kom herrarna i *Ungdomsskådarna* vid Flaggstängen i Utvälinge med 90 arter (Rolf

Skånska Toppligan

Antal arter	Lag	Torn
109 90	Farhultsviken Ungdomsskådarna	Farhultstornet, Höganäs Flaggstängen, Utvälinge, Höganäs
81 71	LerTag Plats Madalaget	Klagshamns udde, Malmö Böringe Mad, Svedala

Svensson, Dan Persson, Paul Tufvesson, Hans Nordius, Anders Lindén, Stefan Siwersson), *LerTag Plats* vid Klagshamns udde med 81 arter (Henrik Hultén, Fredrik Herrmann, Anders Larsson, Vincent Bengtsson - mer om deras bedrift nedan) och till sist *Madalaget*, det enda laget vid en inlandslokal, med imponerande 71 arter i Böringe Mad (Christer Sjögren, Lars Sundlöf, Peter Malm, Richard Ek, Stefan Malm) - en kraftig höjning från lagets tidigare Tag Plats-rekord. Totalt sågs 128 arter i Skåne (artlistor för Skåne, liksom för varje lag, finns på <https://artrally.birdlife.se/Event/fageltornskampen-2024>).

Madalaget var speciellt glatt över två svarthuvade måsar, tre mosnäppor, och ett par mindre strandpipare.
Foto: Tom Malm.

Farhultsvikens fantastiska resultat räckte dock inte till för att besegra vårt östra grannland. BirdLife Finlands torn i Pyhäjoki Parhalahti på västkusten mellan Kokkola (Gamla Karleby) and Oulu (Uleåborg) slog till med hela 122 arter, det högsta antalet någonsin i den finska "Battle of Towers".

Nästa års Tag Plats/Fågeltornskamp äger rum 3 maj. Boka datumet redan idag!

SOFIA BROSTRÖM

Fredrik Herrmann från LerTag Plats berättar:

"Vi kom igång lite sent men ca 05:20 var vi på plats i tornet på Klagshamns udde. Efter en vecka med hård ostlig vind var vi förvåntansfulla när det nu var vindstilla. Kallt var det men sikten var fin. Vi fick in en del vadare vid Dynan och att det var vindstilla gjorde också att vi hörde fler fåglar än vi brukar, det är en bit till skogspartiet vid ridhuset. Västerut var det dålig aktivitet men några storlommar sträckte mot söder.

Det rullade på med gröngöling som tyngsta art, den är svår i Malmö kommun. Vi skyndade oss att få in turkduva på ett tak inne i byn, gråsparv vid ridhuset och vadarna längs strandlinjen innan värmedallret skulle göra det omöjligt. Men värmedallret kom av sig. Istället kom sjörök in från havet som gjorde sikten usel – och det blev svinkallt. De sista två timmarna var det svårskådat och vi fick slita in blåmes som sista art. Sista timmen såg vi knappt någon fågel över huvud taget. Trots att vi saknade flera arter som vi brukar ha så slog vi vårt tidigare rekord! 81 arter är vi mycket nöjda med och ser redan fram emot nästa år."

Peter Franzén från Farhultsviken berättar:

"Fågeltornet i Farhult är långt ifrån det högsta fågeltornet jag har varit i. Förmodligen närmare motsatsen eller som någon sa i laget denna morgon, det räcker med att kliva upp på ett bord så står man högre än i detta torn. Trots att det är lågt så är det en väldigt givande plats att stå på. Man har bra överblick över omgivningen, både över de närmaste omgivningarna med många olika miljöer och för sträckande fågel då man har fri sikt till Kullaberg.

Vi var sex personer som samlades i gryning- en med stora förhoppningar på dagen. Ostliga vindar och litet väderskifte med vridande vind under dagen brukar kunna ge bra utdelning och kanske läge för någon raritet också. Kikare

LerTag Plats på plats.

Foto: Fredrik Herrmann.

putsades innan start och sedan gick vi i gång med att spana 360 grader runt tornet.

De vanligaste arterna plockades in snabbt, sedan började slitet efter småfåglar i skogen, sjöfåglar över havet och rovfåglar bort mot Kullaberg.

När det gäller fåglar så ger span över havet alltid något kul, denna dag i form av toppskarv, havssula och tobisgrissla som ses regelbundet i Skälderviken men inte är självklara på en sådan här tävling. Rovfåglarna skulle också visa sig vara bra fart på denna dag då 14 arter kunde räknas in. Svarthakad buskskvätta och vitsjärnig blåhake hade uppvisning vid sidan om plattformen under morgonen.

De första sex timmarna fick vi in 107 arter men sedan gick det trögare. Timme sju lyckades vi finna en pilgrimsfalk och timme åtta kom kanske den mest oväntade arten in. En ropande göktyta.

Allt som allt blev det alltså 109 arter som kunde räknas in vilket gjorde att vi vann bland de svenska tornen. Det som saknades på en annars riktigt härlig morgon var väl någon raritet.

Men som Mårten Müller sa när vi hetsade på ett läte som skulle visa sig vara en stenknäck "En stenknäck är lika mycket värd i denna tävling som en ticksparv". Något som jag tycker summerar denna tävling väldigt väl. Det är sällan jag som fågelskådare står och spanar med tub mot en skog med förhoppning av att få hitta en gärdsmyg, rödhake eller någon annan vanlig fågelart. Alla arter är bra att få in och det är en riktigt rolig form av fågelskådning tillsammans med andra.

Nästa år satsar vi på att slå våra grannländer."

De skönast sjungande fåglarna

Fågelsångstiden är i högsta grad njutbar, men ack så kort. Många stämmor är så behagliga att lyssna till, och att välja ut den fågel som sjunger "bäst" är inte lätt. Men i *Anser* 2024:2 utlyste vi en liten omröstning om favoriter bland sångfåglarna under rubriken "Vilken fågel tycker du sjunger vackrast?" Röster kunde skickas in till och med 15 juli.

Antalet inkomna röster är 44. Hur fördelade sig då rösterna? Vilken art framkommer som favoriten?

Det blev en klar vinnare: Koltrasten med 20 röster.

Den är ju en mästarsångare, den finns alltid i vår närhet och den har en lång sångperiod från tidig vår till högsommaren. Den är ju också Sveriges nationalfågel, därtill utsedd i två omröstningar som ägde rum 1962 och 2015. Man må tycka att detta borde uppmärksammas mer som välbehövlig PR för fågelfaunan. Nog borde koltrasten kunna figurera i olika sammanhang.

Vi gav en lista på 15 arter att välja mellan i denna "fåglarnas melodifestival" under alternativ från A till O. Tvåa blev svarthätta med 4 röster och som trea kommer gärdsmyg med 3 röster.

Sedan följer näktergal och trädgårdssångare med vardera 2 röster

Var sin röst tilldelades sånglärka, kärresångare, lövsångare, taltrast, hämpling, rödstjärt, dubbeltrast och ladusvala. De tre sistnämnda återfinns under vårt alternativ "P. Eget val". Och där går också dessa röster till två välljudande sommargäster: 3 till trädlärka och 2 till sommargylling.

Vi vill framföra stort tack till alla som röstat och hoppas att fåglarnas sköna stämmor lever kvar i minnet när det är höst och vinter på våra nordliga breddgrader.

Vi har lottat tre vinnare bland de som röstat på den fågel som fått flest röster, det vill säga koltrasten.

REDAKTIONEN

I "Fåglarnas melodifestival" röstades koltrasten fram som överlägsen vinnare. Foto: Mikael Arinder.

Möte i det stilla

En kyrkogård på den vida sydsånska slätten, söder om Landsvägen. En stilla plats för de bygdens människor som haft sina stunder på jorden nära myllan och sådd och skörd, under solvarv efter solvarv. En dag kommer en rödhake fram vid vårt besök. Kontaktsökande, nyfiken. Den följer oss. Vi vet inte varför. Rödhaken vet inte heller att under sitt lilla jag, där finns fragment av de traktens människor som fått en sista plats här, i evig vila och så småningom glömda i tidens gränslöshet. Men det behöver inte rödhaken veta. Hans stund på jorden är här och nu – det är allt som betyder något. Vad vi vet, det vet inte rödhaken. Vad rödhaken på människograven vet, det vet inte vi.

Här finns buskar och buxbomshäckar, stenar som ligger eller står upp som lämpliga utkiksplatser. Från en stor lind låter svarthättans undersköna flöjttoner. Över allt detta välver sig ett vida himlavalv över livet och över de som en gång levde. Ett rödhakeliv, ett människoliv är en sekund i evigheten, sekunden att värna.

Foto: Lisbeth Witt.

Våra drömmar om mer har sin hemvist i drömmarnas värld. *Carpe secundum.*

ARNE OHLSSON
LUND

Citatet:

”En kort anhalt gjordes vid öns lilla krog, där en del törstiga och restriktionströtta svenskar passade på att få sig en morgonsup och en flaska danskt öl”.

Saxat ur en notis i *Tidningen Arbetet* 4 juni 1946 i samband med en svensk-dansk exkursion till Saltholm 1946.

Saltholm ligger som en nästan oåtkomlig hägring för oss svenskar. Men om man lyckas ta sig dit är man kanske värd en ”lille en”.

Bakgrundsfoto: Emil Lundahl.

Sommarens Örnblick

Efter Skånes första fynd av dvärgskarv i Hörte 26 april dröjde det bara en månad innan ett nytt fynd gjordes.

Detta utnämner vi till Sommarens Örnblick och låter upptäckaren Dan Persson själv berätta om hur det gick till.

Tisdagen 28 maj satt jag hemma och jobbade och efter lunch kände jag att jag behövde ta en paus, så jag stack bort till Strandbaden Ören, lite av en hemmalokal för mig ca 1,5 km norr om där vi bor. Nu på sommaren är det beträdnadsförbud så man får skåda på lite avstånd och jag hade inga förväntningar på att få se något ovanligt. Det brukar på sin höjd vara några rödbenor, någon stenskvätta och kanske ett par större strandpipare där. Med lite extra tur kanske en toppskarv kunde ha landat även om det bara hänt ett par gånger för mig.

Lite efter 14 hade jag tubat av området från södra sidan och svepte en sista gång igenom flocken med storskarvar som stod längst ut bland stenarna som vanligt. Där i motljuset, ca 125 meter ut, såg jag en fågel som var lite mindre än skarvarna och stod lite för sig själv. Där och då registrerade inte min hjärna att det skulle

kunna vara en dvärgskarv (en sådan hade jag sett helt kort nere i Hörte en månad tidigare), utan jag minns att jag tänkte nåt i stil med "hmm, det är nog en liten konstig ejder med väldigt mörk och enfärgad dräkt". Plötsligt lyfte fågeln och flög en lov in mot där jag stod och gjorde sedan en sväng och dök ner bakom en gräsvall. Innan den försvann ur sikte tog jag reflexmäsigt fyra flygbilder som jag inte ens tittade på i kameradisplayen. Gick sedan bort till den norra förbudsskylten där man har lite bättre vy över spetsen och viken norr om, för att spana av även från det hållet. Då såg jag att fågeln simmade och födosökte i det grunda vattnet; korta ögonblick ovan vattnet och mest under hela tiden. Blev inte klok på vad det var för något, men nu hade det snart gått en timme och jag behövde sticka hem igen och fixa med lite olika grejor, så jag ägnade inte mer tankeverksamhet åt fågeln.

Efter några timmar med annat kom jag på att jag borde kika på bilderna jag tagit på den konstiga fågeln, så jag laddade över bilderna till datorn. Kvaliteten var inte direkt den bästa; skärpan satt inte riktigt och motljus och halvsoligt dis gjorde att de såg gråa och kontrastlösa ut, men jag kunde se att den hade en stjärt som en skarv, och när jag hade lättat upp dem lite i Photoshop såg jag att fågeln hade chokladbrunt huvud. Då började klockorna ringa lite. Jag skickade bilderna till en god vän som blev eld och lågor och jag skrev även ett inlägg i Facebook-gruppen "Artbestämning av fåglar" där jag bifogade bilderna. Fick genast svar från flera att det var en dvärgskarv! Lade därefter ut ett sent larm på BA. Jag hade lite dåligt samvete för detta; att jag inte varit snabbare med att kolla bilderna och kunnat arta den. Men som en liten tröst fick jag sedan veta att det hade kommit ett larm på fågeln från Sjöland ca en timme efter att jag såg den, så den hade definitivt ändå inte varit dragbar.

Dan Persson. Foto: Stefan Siwersson.

Dvärgskarven med storskarvar vid Strandbaden Ören 8 juni 2024. Foto: Mikael Arinder.

Som plåster på sårerna för den icke dragbara hade jag lyckan att hitta den igen en dryg vecka senare, fredag den 7 juni, och kunde denna gång med bultande puls larma ut den medan jag hade den i tuben. Det var liksom inte läge för någon felbedömning den här gången, jag förstod att sekunden efter jag trycker på "Skicka" i Bird Alarm, så ändras fredagsplanerna för kanske hundratals skådare. Inte heller idag var ljusförhållandena idealiska med skarp sol i motljus och dessutom försvann den ner bland stenbumlingarna flera gånger så innan jag skickade iväg larmet dubbel- och trippelkollades en radda bilder med 100 procent inzoomning i kamerasköparen.

Den här gången stannade skarven över helgen till glädje för många tillresta kryssare. Jag hade tipsat några om att det fanns en jättelik storskarvskoloni vid en bevattningsdamm precis norr om Krapperups slott, ca 3 km norr om Ören, där den sannolikt kunde söka nattkvist och mycket riktigt, där hittades den lille mot kvällen. Även vid de två nästföljande besöken 26 juni och 1 juli övernattade den där. Mellan Höganäs-besöken har den rapporterats från favoritlokalen Slangstrup i Fredrikssunds kommun på Själland. Det råder inget tvivel om att det är samma fågel;

hack i vänstervingen och dito i stjärten. När det gäller Hörtefågeln är väl de flesta dock inne på att det är en annan fågel, även om ett par rutinerade skådare jag pratat med inte utesluter att det ändå kan vara samma individ.

Självporträtt

Dan Persson, 64 år, gift, med två utflugna barn, bor i Strandbaden i Höganäs kommun. Fick Durangos *Fåglarna i färg* när jag fyllde fyra år. Har kvar den än idag och inlagan hänger i några få trådar i de slitna pärmarna. Kunde alla fåglarna utantill och satte blyerts kryss bredvid bilderna på de fåglar jag sett. Sparade ihop till egen kikare när jag var åtta år. Fågelintresset höll i sig, men själva skådandet fick sedan under flera decennier stryka på foten för rockmusik, fotografering och jobb i reklamvärlden. Först i slutet av 2017 (då var jag 57) bestämde jag mig för att ta upp skådandet igen, så jag köpte begagnad tub, ny handjagare och kamera med teleobjektiv. Den 1 januari 2018 började jag skåda på allvar och till idag har jag skrapat ihop 361 Sverigearter och 442 på min VP-lista.

DAN PERSSON
HÖGANÄS

Lars Nilsson

En del kallar honom för Lomma-Lasse och det har sin förklaring. Lars är nämligen sedan många år en trogen kommunsådare och kommunen är just Lomma. Vi tar pulsen på honom.

Vem är Lars Nilsson?

Jag bor i Lomma och har just fyllt 50 år. Jobbar som styrkeledare på Räddningstjänsten i Lomma-Staffanstorp. Och jag gillar fåglar – särskilt fåglar i Lomma kommun! Sedan många har kommunsådning blivit min grej.

Hur började intresset för dig?

Det var nog i samband med att fältbiologerna i Lomma-Björred informerade om sin verksamhet i min skola. Ett följande läger vid Krankesjön 1987 tände intresset och i samband med det fick jag bra kontakt med Lars Råberg. Han lärde mig mycket och kan nog kalla sig min mentor.

Jag minns dig som en ivrig kryssare i slutet av 1990-talet. Var det så?

Ja så var det och så är det fortfarande. Ett Sverigekryss säger jag inte nej till och det är ett sådant som ska till för att jag ska lämna Lomma kommun. Eller ett nytt Skåne-kryss i en annan del av landskapet. Men det blir svårare och svårare med sådana kryss och det gynnar ju skådningen i Lomma. Bäst är givetvis att nya arter hittas här och jag hjälper gärna till!

Lars Nilsson. Foto: Tomas Flyman.

Då blir följdfrågan: Hur många kryss har du?

I Sverige är det 480 i dagsläget och det senaste var dvärgskarven i Hörte. I Lomma har jag 303 kryss och 2024 har varit ett bra år. Nya för mig i år har varit skårnäppa (svår i Lomma), mindre bergand, svartvingad glada och tereksnäppa.

Lomma kommun har en lång kust och jag gissar att kustlokalerna tillhör dina favoriter.

Ja, det stämmer och främst gillar jag Löddesnäsområdet. Från fågeltornet har man bra sikt åt alla håll och det händer alltid något. Lokalen erbjuder väldigt mycket under årets alla månader. Här tillbringar jag många timmar varje vecka. Ska jag ranka lokalerna blir det Löddesnäs, Lomma södra och som tredje lokal kustdamarna med tillhörande furuområden. Lomma södra är en bra sträcklokal och vid kustdamarna kan en hel del fåglar rasta, inte minst under höstarna. Det var också där som den mindre berganden upptäcktes.

Men inlandet då – kan man skogsskåda i Lomma?

Lomma har inget egentligt skogsområde, men vi har ju Alnarpsparken och Habo lungområde. Men det händer alltid mer längs kusten och därför blir skådningen i inlandet av mindre omfattning.

Begreppet slitvarg verkar passa på dig – hur ofta skådar du på allvar?

Det blir flera gånger i veckan och på årsbasis omkring 250 dagar. Det är lika kittlande varje gång, man vet ju aldrig vad som kan dyka upp.

Löddesnäs och inte minst fågeltornet är alltså din favoritlokal. Är det där man lättast träffar dig.

Ja!

INTERVJUAD AV
KENNETH BENGTOSSON

Nytt från SkOFs styrelse

Det är sommar och nästa styrelsemöte har just ägt rum när detta nummer av *Anser* har nått er. Vi kan alltså inte presentera några stora nyheter i denna rapport. En uppgift för föreningen i skrivande stund är planeringen av Falsterbo Bird Show. Det arbetet är utfört när ni läser detta och vi ses förhoppningsvis på plats i Falsterbo.

Men kommittéerna jobbar hårt hela tiden och remisser om både vind och sol verkar inte ta någon semester. Skogsgruppen har testat en mindre hackspettsmodell som SkOF var med om att bekosta, och som syftar till att lokalisera skyddsvärda lövskogsområden med denna art som modell. En annan kommitté som arbetar hårt är den som tar fram *Fåglar i Skåne 2023*. Den hoppas vi att ni redan har beställt via uppropet i *Anser 2024:2*.

SkOFs anslutning till BirdLife Sveriges Kedjan har inneburit en ökning av det totala antalet anslutna medlemmar, nämligen 2 630 i dagsläget. Eftersom alla BirdLife-anslutna boende i Skåne automatiskt blir SkOF-medlemmar handlar det inte enbart om betalande medlemmar. SkOFs "egna" medlemmar är i dagsläget 1 899, varav 322 är familjemedlemmar, 51 utlandsmedlemmar och 32 ungdomsmedlemmar. Till detta kommer 22 hedersmedlemmar/hedersgäss.

SKOFs STYRELSE

Fågel-Oscar 2024

Skånes Ornitologiska Förenings hederspris Fågel-Oscar 2024 gick till lantbrukaren Bo Svensson i Ripa utanför Kristianstad. Bo får priset som varande en god representant för alla lantbrukare som genomför små som stora åtgärder för att skydda, men även återskapa biologisk mångfald i jordbrukslandskapet.

Bo har under många år arbetat aktivt för att skapa områden som gynnar insekter, växter och fåglar. Bland allt han gjort kan följande nämnas. Han har byggt stenrösen till stenskvättorna, snickrat och satt upp göktyte-, tornfalks- och starholkar, anlagt många lärkrutor, sått in växter till pollinerare, fixat komposter för noshornsbaggar och lagt ut takplattor för att gynna sorkar som i sin tur gynnar traktens tornfalkar.

Bo leder också arbetet med Nordöstra Skånes Fågelklubbs holsknickrande i en av sina längor och har byggt ett fågeltorn som allmänheten välkomnas till. Bo har dessutom låtit bilda ett naturreservat på en stor del av sina sandiga marker för att gynna fåglar, insekter och växter.

SkOF konstaterar att sånglärkor, storspovar, stenskvättor, starar och vaktlar trivs hos "Bonden som värnar allt i naturen" och vill med pri-

set tacka och visa uppskattning för allt han och många andra lantbrukare gör för naturen.

Priset delades ut av SkOFs Ola Svensson 15 juli 2024. Kristianstadsbladet och Radio Kristianstad var på plats och uppmärksammade det hela.

SKOFs STYRELSE

Foto: Ola Svensson.

Foto: P-G Bentz.

**SVENSK
INSAMLINGS
KONTROLL**

Insamlingen till stöd för Falsterbo Fågelstation fortsätter.
Fågelstationen har tilldelats 90-konto:
Pg 900301-3; Bg 900-3013
Betalningsmottagare: Skånes Ornitologiska Förening

SkOFs styrelse

Mikael Arinder, ordförande
John Kvarnbäck, vice ordf.
Bengt Hansson, sekreterare
Hans Cronert, vice sekr.
Kenneth Bengtsson
Arne Hegemann
Helen von Holten
Rachel Muheim
Arne Ohlsson
Ola Svensson
Tomas Svensson
Nils Waldemarsson

Kävlinge – 0761 01 57 32 – mikael.arinder@telia.com
Kivik – 0722 35 53 47 – jkvarn@gmail.com
Sösåla – 0709 91 68 96 – bhn.sosdala@gmail.com
Kristianstad – 0708 77 77 35 – hans.cronert@gmail.com
Arlöv – 0702 66 14 66 – kennethbengtsson53@gmail.com
Lund – 0729 96 58 03 – arne.hegemann.skof@gmail.com
Höllviken – 0708 80 77 30 – helen@vonholten.se
Torna Hällestad – 0703 06 03 28 – rachel.muheim@gmail.com
Lund – 0702 17 92 90 – arneohlsson51@gmail.com
Bromölla – 0708 43 43 31 – olasvensson@live.se
Limhamn – 0706 53 36 69 – lasertomas@gmail.com
Bromölla – 0706 52 63 11 – nils.waldemarsson1948@gmail.com

SkOFs kommittéer (kontaktpersoner)

Anser-redaktionen: Kenneth Bengtsson – 0702 66 14 66 – kennethbengtsson53@gmail.com
Falsterbo Bird Show: Björn Malmhagen – 0703 33 94 99 – malmhagen@gmail.com
Falsterbo Fågelstation – Verkställande kommitté: Björn Malmhagen – 0703 33 94 99 – malmhagen@gmail.com
Falsterbo Fågelstation – Forskningskommitté: Rachel Muheim – 0703 06 03 28 – rachel.muheim@gmail.com
Fåglar i Skåne-redaktionen: P-G Bentz – 0708 56 19 00 – pgb@sturnus.se
Forsknings- & fågelskyddskommittén: Martin Green – 0708 13 49 75 – martin.green@biol.lu.se
PR-kommittén: P-G Bentz – 0708 56 19 00 – pgb@sturnus.se
Programkommittén: Eva Engberg – 0708 25 66 50 – seeveg@gmail.com
Rapportkommittén: Tomas Svensson – 0706 53 36 69 – lasertomas@gmail.com
Skogskommittén: Per Muhr – 0723 24 21 33 – paemuhr@gmail.com
Storkprojektet: Petter Albinson – 0709 98 02 25 – info@storkprojektet.se

SkOFs hemsida

www.skof.se

Webmaster: Mikael Arinder – mikael.arinder@telia.com

Kontakta SkOF

Medlemsfrågor och adressändringar:
medlem@birdlife.se

Övriga föreningsfrågor:
skofmail@gmail.com – 0736 25 42 56
Fågelskydd Spillepeng: 0702 66 14 66

POSTTIDNING

B

ANSER

Falsterbo fyr, Fyrvägen 35

239 40 FALSTERBO

Vid adressändring – v.g. ange medlemsnumret som står på etiketten!

